

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Zuzana Veselá

Podmíněné zastavení trestního stíhání a narovnání

Diplomová práce

Olomouc 2017

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Podmíněné zastavení trestního stíhání a narovnání“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 3. ledna 2017

Zuzana Veselá

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. et Mgr. Zdeňkovi Kopečnému za odborné vedení této práce, věnovaný čas, cenné rady a připomínky.

Obsah

Úvod.....	7
1 Odklon v trestním řízení.....	9
1.1 Charakteristika a účel odklonů.....	9
1.1.1 Charakteristika odklonů.....	9
1.1.2 Účel odklonů.....	10
1.2 Odklon jako prostředek restorativní justice.....	11
1.3 Právní úprava odklonů v České republice.....	12
1.4 Odklony a ústavněprávní limity.....	13
2 Podmíněné zastavení trestního stíhání.....	15
2.1 Zákonné podmínky pro aplikaci PZTS dle § 307 odst. 1 TR.....	15
2.1.1 Okruh trestných činů.....	15
2.1.2 Souhlas obviněného.....	16
2.1.3 Doznání obviněného.....	16
2.1.4 Náhrada škody a vydání bezdůvodného obohacení.....	17
2.1.5 Dostačující způsob vyřízení věci.....	19
2.2 Zákonné podmínky pro aplikaci PZTS dle § 307 odst. 2.....	21
2.2.1 Povaha a závažnost spáchaného přečinu, okolnosti případu a poměry obviněného	21
2.2.2 Zdržení se určité činnosti.....	22
2.2.3 Složení peněžité částky na pomoc obětem trestné činnosti.....	23
2.2.4 Dostačující způsob vyřízení věci.....	23
2.3 Řízení o PZTS.....	24
2.3.1 Způsob rozhodování.....	24
2.3.2 Náležitosti rozhodnutí.....	24
2.3.3 Stanovení zkušební doby a osvědčení se ve zkušební době.....	25
2.4 Opravné prostředky.....	27
2.5 Podmíněné odložení návrhu na potrestání.....	28
3 Narovnání.....	30
3.1 Zákonné podmínky.....	31
3.1.1 Okruh trestných činů.....	31
3.1.2 Prohlášení obviněného o spáchání skutku.....	31
3.1.3 Náhrada škody a vydání bezdůvodného obohacení.....	32
3.1.4 Složení peněžité částky na pomoc obětem trestné činnosti.....	33

3.1.5	Souhlas obviněného a poškozeného.....	34
3.1.6	Dostačující způsob vyřízení věci.....	35
3.2	Řízení o narovnání.....	36
3.2.1	Způsob rozhodování.....	36
3.2.2	Náležitosti rozhodnutí.....	38
3.2.3	Opravné prostředky.....	39
3.3	Odložení věci po schválení narovnání.....	40
4	Exkurz do slovenské právní úpravy.....	41
4.1	Podmíněné zastavení trestního stíhání.....	41
4.2	Podmíněné zastavení trestního stíhání spolupracujícího obviněného.....	43
4.3	Smír.....	44
5	Rekodifikace trestního procesu a úvahy de lege ferenda.....	46
5.1	Nová úprava trestního procesu.....	46
5.2	Úvahy de lege ferenda.....	47
	Závěr.....	49
	Příloha č. 1 - Využívání PZTS a narovnání v přípravném řízení.....	52
	Příloha č. 2 - Využívání PZTS a narovnání ve zkráceném přípravném řízení.....	53
	Příloha č. 3 - Využívání PZTS a narovnání okresními soudy.....	54
	Seznam použitých zdrojů.....	55
	Shrnutí.....	60
	Summary.....	61
	Klíčová slova.....	62

Seznam použitých zkratk

TŘ	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
TZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ZSVM	zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů
ZRT	zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů
EÚLP	sdělení č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících
LZPS	usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
Tr.por.	zákon č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok, ve znění pozdějších předpisů
NS	Nejvyšší soud České republiky
ČR	Česká republika
PZTS	podmíněné zastavení trestního stíhání
OČTŘ	orgány činné v trestním řízení
ZD	zkušební doba
TS	trestní stíhání

Úvod

Téma mojí diplomové práce spočívá v problematice institutů podmíněného zastavení trestního stíhání (dále jen PZTS) a narovnání jako forem odklonů v trestním řízení. Oba tyto instituty představují procesní odchylku od standardního trestního řízení, kdy mají být prostředkem k rychlejšímu a efektivnějšímu vyřešení jednodušších a méně závažnějších trestních věcí, přičemž mají napomáhat i urovnání konfliktních vztahů mezi obviněným a poškozeným. V moderní společnosti je již myšlenka nepodmíněného trestu odnětí svobody jako jediného účinného a efektivního nástroje překonána¹ a je třeba spíše hledat alternativní způsoby řešení trestních věcí, které povedou ke zrychlení, zefektivnění trestního řízení, jež budou méně finančně náročné a budou soudy a orgány činné v trestním řízení (dále jen OČTR) méně zatěžovat. Nyní jsme v situaci, kdy již došlo k rekodifikaci trestního práva hmotného, a to zákonem č. 40/2009 Sb., nicméně právní úprava trestního procesu v podobě zákona č. 141/1961 Sb. na rekodifikaci stále čeká. V současné době je již připravován nový trestní řád, který by měl tyto potřeby reflektovat a českou trestněprocesní úpravu více přiblížit právním úpravám evropských zemí s rozvinutými demokratickými principy.

Cílem této práce je provést analýzu současné právní úpravy PZTS a narovnání společně s praktickými poznatky s jejich užíváním v praxi, kdy se zaměřím na jejich případné nedostatky a pokusím se předložit návrhy na možné legislativní změny. Větší pozornost v tomto ohledu budu věnovat především institutu narovnání, který je nyní velmi málo využíván, což mě vedlo i k položení otázky, zda není tento institut v právní úpravě nadbytečný. V případě negativního postoje k této otázce se zaměřím na to, zda je možné dosáhnout jeho rovnocenného využívání vzhledem k PZTS, popř. jaké prostředky lze užít.

Oba instituty jsou v právní úpravě zakotveny zhruba dvacet let, a ačkoliv docházelo k určitým větším či menším změnám v jejich podobě, které byly vyvolány jejich praktickým užíváním, považuji míru dosavadního zpracování této problematiky za dostatečnou. Podklady pro zpracování mojí diplomové práce byly především legislativní akty, odborné články a komentáře. Dále jsem také využívala monografie, příspěvky ve sbornících a judikaturu českých soudů. Na základě těchto podkladů jsem se pokusila nastínit teoretické poznatky k oběma institutům, provést analýzu ustanovení, v nichž jsou upraveny, a názorů odborníků z praxe, které jsem doplnila svými názory. Následně jsem provedla i komparaci se slovenskou právní úpravou těchto institutů, kdy důvodem pro výběr slovenské právní úpravy byla především podobnost našich právních řádů a tradic, což je jistě důsledkem naší dlouholeté společné minulosti.

---

¹ DRAŠTÍK, Antonín. Odklon v českém trestním procesu (de lege lata). *Časopis pro právní vědu a praxi*, 1994, č. 4, s. 188.

Tuto práci člením do pěti kapitol a v rámci nich i na podkapitoly. V první kapitole se zabývám odklony v obecné rovině, kde se je snažím charakterizovat, uvést jejich smysl a účel, provést třídění, což doplňuji jejich vztahem se zásadami trestního řízení. V této kapitole se věnuji alespoň rámcově i konceptu restorativní justice. Druhá a třetí kapitola obsahuje stěžejní část této práce, a to rozbor institutů PZTS a narovnání, kde uvádím podmínky jejich aplikace, řízení, které předchází rozhodnutí o jejich aplikaci. Ve čtvrté kapitole se věnuji slovenské právní úpravě odklonů obdobných institutům PZTS a narovnání, kterou jsem si vybrala pro komparaci s naší právní úpravou. Konečně v páté kapitole představuji dostupnou navrhovanou právní úpravu nového trestního řádu po jeho rekonstrukci a vlastní úvahy nad možnými vlastními legislativními změnami, které vplynuly z mnou provedené analýzy této problematiky.

1 Odklon v trestním řízení

1.1 Charakteristika a účel odklonů

1.1.1 Charakteristika odklonů

Pojem odklon (diversion) je nejčastěji definován jako alternativa, odchylka od standardního, pravidelného, tradičního trestního řízení, spočívající v mimosoudním vyřízení věci před rozhodnutím soudu o vině a trestu.² Pojem „mimosoudní“ musíme chápat v tom smyslu, že odklon může být použit před tím, než dojde k vyslovení viny a uložení trestu soudem, v žádném případě se nejedná o dekriminálnízaci jednání pachatele, protože i nadále toto jednání zůstává trestné.³

Odklon, ač je prostředkem trestního práva procesního, můžeme chápat i jako sankční prostředek v podstatě hmotněprávního charakteru podobný trestům, neboť z jeho samotné podstaty dochází k výchovnému působení na obviněného, a to buď po rozhodnutí o odklonu, anebo jako jedna z podmínek jeho aplikace.⁴ Je však důležité zmínit rozdíl mezi odklony ve smyslu sankčních opatření a trestněprávními sankcemi, který spočívá v dobrovolnosti převzetí odpovědnosti ze strany obviněného při aplikaci odklonů.⁵ Z výše uvedeného vyplývá, že odklon představuje jednak odchylku od standardního trestního řízení, ale také je jedním ze sankčních opatření podobným trestněprávním sankcím.

V rámci typologie odklonů můžeme nalézt tři základní typy odklonů. Prvním typem je tzv. *prostý odklon*, který můžeme charakterizovat jako definitivní ukončení věci bez ukládání dalších podmínek či následků pro pachatele. V rámci naší trestněprávní úpravy je tomuto typu nejbližší možnost státního zástupce zastavit trestní stíhání (dále jen TS) dle § 172 odst. 2 trestního řádu (dále jen TR)⁶. Dalším typem odklonů je *odklon spojený s výchovnými opatřeními*, pro který je charakteristické, že rozhodnutí o upuštění od dalšího trestního stíhání není definitivní, z pohledu hmotného práva pachatelova trestní odpovědnost ještě nezaniká, a ani z pohledu procesního práva není věc zcela mimo působení OČTŘ. Zánik trestní odpovědnosti pachatele je spojen s uplynutím zkušební doby (dále jen ZD), resp. osvědčením se ve ZD, pokud se však pachatel neosvědčí, tak se v trestním stíhání pokračuje. Vedle této podmínky mohou být pachateli ukládány i další zvláštní povinnosti, spočívající zejména v urovnání konfliktního stavu s poškozeným či v nahrazení určité peněžité částky. V případě uložení zvláštních povinností

² SUCHÝ, Oldřich. Odklon v trestním řízení. *Právník*, 1991, č. 3, s. 248., JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha: Leges, 2016. s. 728.

³ NETT, Alexander. K odklonu v trestním řízení. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 1994, č. 4, s. 171.

⁴ ŠČERBA, Filip. Odklon jako sankční opatření. *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 2, s. 33.

⁵ ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. s. 55.

⁶ zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

nestačí osvědčení se ve ZD, aby rozhodnutí bylo definitivní a konečné, to nastává až splněním těchto povinností. V české právní úpravě tomuto typu odklonu odpovídá PZTS dle § 307 TŘ. Posledním typem odklonu je tzv. *odklon se společenskou intervencí*, který se od předchozího typu odklonu liší zejména tím, že intervence přichází po vydání rozhodnutí o upuštění od trestního stíhání. Jedná se například o projednání věci mimosoudním orgánem či kárnou komisí.⁷ V naší právní úpravě se tomuto typu odklonu nejvíce přibližuje institut odstoupení od trestního stíhání mladistvého dle § 70 odst. 3 zákona č. 218/2003 Sb. (dále jen ZSVM)⁸, kdy v případech, kde je to dostatečné, může soud rozhodnout o odstoupení od trestního stíhání mladistvého, když bylo vysloveno napomenutí s výstrahou a další postih může soud přenechat např. zákonným zástupcům či škole.⁹

1.1.2 Účel odklonů

Odklony představují jedno z alternativních opatření v rámci trestního řízení a jsou mimo jiné i významným prostředkem tzv. racionalizace trestní justice. Jedná se o rychlejší a méně formální způsob trestní spravedlnosti, který je prostředkem nahrazujícím či doplňujícím některé tradiční postupy v trestním řízení, jež se ukázaly v dnešní době již nepružné či nedostačující, tzv. inkviziční typy řízení. Důsledkem těchto typů řízení totiž docházelo k tomu, že obvinění z trestných činů si dostatečně neuvědomovali důsledky svého jednání, nebyli motivováni k nápravě a oběti trestných činů většinou neobdržely potřebnou adekvátní pomoc.¹⁰

Současná koncepce moderního trestního práva se v rámci racionalizace trestní justice zabývá hledáním nových postupů a způsobů vyřizování trestních věcí, především z důvodu potřeby zkracování trestních řízení ve snaze snížení přetíženosti OČTŘ.¹¹ Toto je také činěno s ohledem na koncept restorativní justice, kterým se budu podrobněji zabývat v další podkapitole.

Účelem odklonů je především spravedlivé a rychlé vyřešení trestní věci, které zohledňuje zájmy všech subjektů dotčených trestným činem. Neméně důležitá je i reparace vztahu mezi pachatelem trestného činu a obětí (jejich smíření) a odčinění škodlivých následků činu pachatelem. Kromě toho lze spatřovat za důvod zavedení odklonů do právní úpravy i požadavek zlevnění trestního řízení, individualizaci trestního postihu, motivaci pachatelů trestných činů v nepokračování v trestné činnosti, omezení stigmatizace obviněných, důkladné zohlednění zájmů poškozených a také důvod prevence kriminality.

⁷ SUCHÝ: *Odklon...*, s. 251 – 253.

⁸ zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů

⁹ ŠČERBA: *Alternativní tresty...*, s. 49.

¹⁰ SOTOLÁŘ, Alexander; PŮRY, František; ŠÁMAL, Pavel. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2000. s. 3 – 8.

¹¹ ŠČERBA, Filip. *Doboda o vině a trestu*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012. s. 13.

1.2 Odklon jako prostředek restorativní justice

Koncept restorativní justice začal do právních řádů států kontinentální Evropy více a více pronikat koncem minulého století, neboť z potřeb moderní společnosti v rámci racionalizace trestní justice vyplynuly požadavky a potřeby najít vhodnější a pružnější řešení oproti klasickým metodám retributivní (trestající) justice. Restorativní justice si dává za úkol napravit, urovnat, vztahy mezi pachatelem trestného činu a jeho obětí, vykompenzovat škodu, u níž se nesoustřeďuje pouze na škodu majetkovou, ale výraznou roli hraje i vypořádání se s nemajetkovou újmou oběti, která bývá mnohdy závažnější a vyžaduje odlišné postupy. V souladu s jejími principy je v rámci řešení trestních věcí nejstěžejnější vztah pachatele a oběti trestného činu, nikoliv vztah pachatele a státu, jako je tomu podle principů retributivní justice. Jedná se o pojetí trestní spravedlnosti obsahující množství práv obětí a jejich ochranu.¹² Restorativní justice tedy vychází z myšlenky, že trestný čin je sociálním konfliktem mezi dvěma či více jednotlivci a lze jej účinně řešit jen za aktivní účasti všech dotčených osob. Ti, co byli tímto konfliktem nejvíce poškozeni – oběti, se mohou na řešení konfliktu mnohem více podílet než v rámci klasického způsobu řešení trestních věcí.¹³ Nelze však naplnit požadavky restorativní justice, aniž bychom se nesoustředili i na pachatele trestného činu. Jedním z jejich principů je totiž také skutečnost, že pokud má pachatel převzít skutečnou a osobní odpovědnost za spáchání trestného činu, musí plně porozumět svému jednání v sociálních a individuálních rozměrech a uvědomit si faktické důsledky svého jednání, nikoliv pouze důsledky trestněprávní. Restorativní justice dává v tomto smyslu pachatelům trestných činů opět možnost jejich společenského, pracovního a osobního uplatnění a formuje jejich představy o plnohodnotném životě bez dalšího kriminálního jednání, bez stigmatizace „kriminálního“, a to mnohem pružněji než prostředky retributivní justice. Je tedy zřejmé, že prostředky restorativní justice by mělo docházet ke snížení případů recidivy pachatele trestného činu, neboť jejich prostřednictvím dochází k narovnání vztahů mezi pachatelem a společností,¹⁴ přičemž právě narovnání těchto vztahů považují za stěžejní v problematice dalšího páchaní trestné činnosti pachatelů. Co se týče prosazování prostředků restorativní justice v České republice, tak v posledních desetiletích došlo k jejich výraznému rozvoji zakotvením do naší právní úpravy. Jsou jimi např. alternativní tresty v rámci trestního zákoníku, dále bylo významným počinem přijetí zákona č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě, zákona č. 209/1997 Sb., o peněžité pomoci obětem trestných činů, a konečně

¹² KARABEC, Zdeněk. Koncept restorativní justice. In KARABEC, Zdeněk (ed.). *Sborník příspěvků a dokumentů*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003, s. 6 – 10.

¹³ ŽATECKÁ, Eva, FRYŠTÁK, Marek. Princip restorativní justice v novém trestním zákoníku. In KOTÁSEK, Josef a kol. (ed.). *Days of Public Law*. Brno: Masarykova univerzita, 2007, s. 650.

¹⁴ MASOPUST ŠACHOVÁ, Petra. Alternativní neznamená restorativní aneb o co restorativní justici vlastně jde? *Trestněprávní revue*, 2016, č. 11 - 12, s. 258 - 263.

institut odklonů v trestním řízení, u nichž bych chtěla upozornit na význam mediace v rámci institutu narovnání.

1.3 Právní úprava odklonů v České republice

V české právní úpravě neexistuje legální definice „odklonu“, jednotnou definici však obtížně nalezneme i na vědecké úrovni.¹⁵ Pokud se zaměříme na odklony představující odchylku od standardního trestního řízení za využití mimosoudního vyřízení věci, pak sem můžeme v rámci české právní úpravy zahrnout institut PZTS, institut narovnání, institut podmíněného upuštění od podání návrhu na potrestání a institut odstoupení od trestního stíhání dle ZSVM. Podstatným a shodným kritériem všech těchto institutů je skutečnost, že v jejich důsledku dochází k zastavení TS ve spojení s nějakou formou výchovného působení (odklon v užším smyslu¹⁶).

Chtěla bych však poukázat ještě na další pojetí odklonů, dle kterého odklon představuje alternativu ke standardnímu trestnímu řízení ve smyslu absence soudního stadia projednání věci.¹⁷ Toto pojetí je širší a zahrnuje kromě výše uvedených institutů i institut trestního příkazu či institut dohody o vině a trestu. Oba tyto instituty představují odchylku od standardního trestního řízení, zejména v absenci projednání věci před soudem v hlavním líčení, ale jejich důsledkem není zastavení TS. Já se však ztotožňuji se zmíněným prvním pojetím odklonů a podle něj je také koncipována tato práce.

Odklony se v české právní úpravě objevují od 1. 1. 1994, v souladu s požadavky vyplývajícími z našich mezinárodních závazků, v zákoně č. 292/1993 Sb., kterým byl zaveden institut PZTS. Právní úprava byla však od té doby již několikrát novelizována, což přisuzuji potřebám vyplývajícím z aplikační praxe tohoto institutu. Institut narovnání byl do české právní úpravy zakotven později, a to novelou TŘ č. 152/1995 Sb. Stejně jako u PZTS byly tyto nedostatky právní úpravy napraveny pozdějšími novelami do dnešní podoby. Novelou TŘ č. 283/2004 Sb. došlo k zavedení možnosti rozhodnout odklonem i v rámci zkráceného přípravného řízení, prostřednictvím dalšího druhu odklonu, a to institutem podmíněného odložení návrhu na potrestání. A konečně přijetím ZSVM byl do české právní úpravy zakotven speciální druh odklonu použitelný pro mladistvé pachatele.

Odklony jsou v rámci TŘ zařazeny pod hlavu dvacátou mezi Zvláštní způsoby řízení. Zda je toto zařazení vhodné, je otázkou. Myslím si, že možná lepším řešením by bylo zařadit je jinam,

¹⁵ JELÍNEK: *Trestní právo...*, s. 728.

¹⁶ Odklon v širším smyslu – v rámci české právní úpravy např. institut fakultativního zastavení trestního stíhání dle § 172 odst. 2 TŘ, který spadá pod definici tzv. prostého odklonu.

¹⁷ NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ ČESKÁ REPUBLIKA. *Odklony v trestním řízení*. [online]. nsz.cz [cit. 10. října 2016]. Dostupné na <<http://www.nsz.cz/index.php/cs/prubeh-řízení-v-trestních-a-netrestních-vecech/odklony-v-trestním-řízení>>.

neboť např. v § 188 TR se s nimi nepočítá jako se zvláštním způsobem řízení, ale jako s rozhodnutím.

1.4 Odklony a ústavněprávní limity

I právní úprava odklonů musí být koncipována tak, aby byla v souladu s ústavněprávními principy a našimi mezinárodními závazky vyplývajícími z mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika (dále jen ČR) vázána.

Problém může být spatřován v čl. 6 odst. 2 Evropské úmluvy o lidských právech¹⁸ (dále jen EÚLP) a čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod¹⁹ (dále jen LZPS), kde je zakotvena zásada presumpce neviny, dle níž musí být každý považován za nevinného, dokud jeho vina není prokázána zákonným způsobem. U PZTS i narovnání je její zachování zajištěno prostřednictvím nutnosti souhlasu obviněného z trestného činu s jejich použitím. Tento souhlas musí být svobodný, obviněný k němu nemůže být nucen a v případě, kdy souhlas uděluje za obviněného jeho obhájce, tak musí rozhodující orgán urychleně a nepochybně zjistit, zda obviněný s daným postupem souhlasí.²⁰ Toto souvisí i s čl. 40 odst. 1 LZPS a čl. 90 Ústavy ČR,²¹ v nichž je zakotveno, že o vině může rozhodovat pouze soud. V rámci odklonů lze namítat, že v rámci přípravného řízení přísluší rozhodovat i státnímu zástupci, tedy orgánu odlišnému od soudu. S ohledem na podstatu odklonů, kdy absence řízení před soudem může ustoupit zájmu poškozeného, kterému se v rámci vyřízení věci odklonem dostalo satisfakce a zájmu obviněného, jenž projevil dostatečnou snahu po nápravě následků trestného činu, je aplikace odklonu v souladu s touto zásadou.²² Je také třeba si uvědomit, že rozhodnutí o PZTS je rozhodnutím, kterým se nerozhoduje o vině, protože o vině a trestu je možné rozhodnout pouze rozsudkem.²³ S tím souvisí i skutečnost, že poté, co rozhodnutí o PZTS či narovnání nabude právní moci, tak na obviněného musíme pohlížet jako na nevinného nebo v případě, kdy se u PZTS obviněný ve ZD neosvědčí a je s ním pokračováno ve standardním řízení, tak i za této situace je nutné, aby OČTŘ respektovaly ve vztahu k němu zásadu presumpce neviny.²⁴

Dále čl. 6 odst. 1 EÚLP či čl. 36 odst. 1 LZPS, dle nichž má každý právo domáhat se stanoveným postupem svého práva u nestranného a nezávislého soudu. V těchto člancích je

¹⁸ Sdělení č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících

¹⁹ Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů

²⁰ RIZMAN, Stanislav a kol. K problematice zvláštních alternativních druhů trestního řízení. *Trestní právo*, 1997, č. 2, s. 7.

²¹ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České Republiky, ve znění pozdějších předpisů

²² TERYNGEL, Jiří. K některým otázkám podmíněného zastavení trestního stíhání. *Bulletin advokacie*, 1995, č. 9, s. 23.

²³ VANTUCH, Pavel. *Trestní řízení z pohledu obhajoby*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014. s. 860.

²⁴ SOTOLÁŘ: *Alternativní řešení...*, s. 38.

zakotvena zásada práva na spravedlivý proces, jež je v rámci odklonů představována projednáním a rozhodnutím věci ve standardním trestním řízení. Tato zásada je zachována zejména tím, že aplikace odklonů je fakultativní, což znamená, že se obviněný nemůže jejich aplikace domoci a jejich užití si nijak nárokovat. Znamená to však také nemožnost soudu či státního zástupce stranám uložit, aby splnily předpoklady pro aplikaci odklonů.²⁵ Dále má obviněný k dispozici řadu stížností, což mu zaručuje mimo jiné i právo na řádný průběh řízení, a konkrétně stížností proti samotnému rozhodnutí o PZTS se obviněný může domoci řádného procesu.

---

²⁵ ZŮBEK, Jan. Úvaha k institutu narovnání. *Trestněprávní revue*, 2015, č. 1, s. 1.

2 Podmíněné zastavení trestního stíhání

PZTS představuje jeden ze zvláštních způsobů, jak lze skončit TS obviněného jinak než rozhodnutím o vině. Jedná se o rozhodnutí *sui generis* vzhledem k jeho dočasnosti, protože rozhodnutí o PZTS není konečné, jde o mezitímní rozhodnutí. Rozhodování o PZTS je dvoufázové, v první fázi se rozhoduje o tom, zda bude TS dočasně zastaveno, zatímco ve druhé fázi se dle okolností (zda se obviněný ve ZD osvědčí či nikoliv) dalším rozhodnutím toto rozhodnutí potvrdí nebo se rozhodnutí nahradí rozhodnutím o pokračování v TS. Návrh na PZTS může dát kterákoliv strana trestního řízení, dokonce i jiná osoba (mediátor, probační úředník), jak jsem však zmínila výše, soud či státní zástupce může TS podmíněně zastavit i jen na základě svého uvážení bez podnětu jiné osoby.

2.1 Zákonné podmínky pro aplikaci PZTS dle § 307 odst. 1 TŘ

Aby mohlo být rozhodnuto o PZTS, musí se jednat o řízení o přečinu, obviněný musí s PZTS souhlasit, k činu se doznat, nahradit škodu, pokud byla trestným činem způsobena nebo o její náhradě uzavřít s poškozeným dohodu, anebo učinit jiná potřebná opatření k její náhradě nebo musí obviněný vydat bezdůvodné obohacení, které získal prostřednictvím trestného činu, anebo o jeho vydání uzavřít s poškozeným dohodu či učinit jiná potřebná opatření k jeho vydání. Dále musí být rozhodnutí o PZTS považováno za dostatečné vzhledem k osobě obviněného a s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a okolnostem případu.²⁶ Tyto podmínky je třeba splnit kumulativně, až na některé případy, které však uvedu níže.

2.1.1 Okruh trestných činů

Dle právní úpravy v § 307 odst. 1 TŘ je možné rozhodnout o PZTS pouze v řízeních o přečinech. Přečiny jsou dle § 14 odst. 2 trestního zákoníku²⁷ (dále jen TZ): „*všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.*“ Jak jsem již uvedla výše, tato právní úprava reflektuje právní úpravu TZ účinného od 1.1.2010, kdy došlo k rozšíření okruhu trestných činů, u kterých lze rozhodnout o PZTS, neboť ve znění účinném do 31.12.2009 se jednalo o trestné činy s horní hranicí trestní sazby nepřevyšující pět let. To tedy znamená, že co se týče nedbalostních trestných činů, tak lze rozhodnout o PZTS u všech z nich bez ohledu na vyšší horní hranice trestní sazby, omezení vyšší horní hranice trestní sazby se vztahuje pouze k úmyslným trestným činům.

²⁶ § 307 odst. 1 TŘ

²⁷ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Dále je důležité zmínit, že státní zástupce a ani soud nejsou vázány právní kvalifikací skutku jako přečinu např. policejním orgánem a mohou skutek právně posoudit jinak. Skutek musí být jako přečin kvalifikován v době rozhodování o něm.²⁸

2.1.2 Souhlas obviněného

Obviněný musí s rozhodnutím o PZTS souhlasit, to vyplývá i ze samotné podstaty odklonů. Odklony mají napravit vztah mezi obviněným a obětí trestného činu, myslím si tedy, že pokud by byl obviněný k souhlasu s rozhodnutím o PZTS jakkoliv nucen, lze si jen stěží představit, že toto bude mít zmíněný efekt. Souhlas obviněného musí být učiněn způsobem, který nevzbuzuje pochybnosti. Trestní řád nepředepisuje žádný zvláštní postup, proto je toto možné učinit dle obecných ustanovení o učinění podání, a to buď písemně, ústně do protokolu, telegraficky, telefaxem, dálnopisem.²⁹ V praxi se tak obvykle děje při výslechu obviněného, kdy je jeho souhlas zaznamenán v protokolu, a to v přípravním řízení při výslechu prováděným policejním orgánem či státním zástupcem a v řízení před soudem soudcem. Aby byl však takový souhlas procesně použitelný, je nezbytné, aby byl součástí vyšetřovacího spisu, nebude tedy postačovat, pokud bude udělen například před pracovníkem probační a mediační služby.³⁰ Souhlas obviněného je osobním úkonem, proto nemůže být učiněn jinou osobou za obviněného, typicky jeho obhájcem. Je však možné, aby obhájce navrhl postup dle § 307 TŘ. Avšak tento postup obhájce nelze považovat za souhlas obviněného. Rozhodující orgán musí tedy urychleně a nepochybně zjistit, zda obviněný s daným postupem souhlasí. V tomto případě je nejvhodnější, aby obhájce doložil jeho souhlas písemně. Dále je třeba zmínit, že udělení souhlasu může být spojeno s doznáním obviněného, to ale neznamená, že souhlas může být doznáním nahrazen, stále se jedná o dvě samostatné podmínky aplikace PZTS, které musí být splněny kumulativně.³¹ Obviněný může však i po udělení souhlasu s rozhodnutím o PZTS toto ještě zvrátit a domoci se standardního trestního řízení prostřednictvím odvolání svého souhlasu s postupem dle § 307 TŘ a to až do doby, kdy soud druhého stupně začne vyhlášovat své rozhodnutí o opravném prostředku.³²

2.1.3 Doznání obviněného

Doznání obviněného bývá v praxi jednou z nejproblematictějších podmínek. Jeho smysl spočívá v doznání se ke všem skutkovým okolnostem, z nichž mohou OČTŘ dovodit, že skutek,

²⁸ Srv. § 190 odst. 2 TŘ

²⁹ § 59 odst. 1 TŘ

³⁰ ŠTEFLOVÁ, Jarmila. Na co si dát pozor při rozhodování o podmíněném zastavení trestního stíhání. *Státní zastupitelství*, 2011, roč. 9, č. 9, s. 30 – 31.

³¹ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 11. 1994, sp. zn. 4 To 831/94

³² SOTOLÁŘ: *Alternativní řešení...*, s. 57.

kteřý se stal, je trestným činem a spáchal jej obviněný. Doznání se tedy musí vztahovat i k protiprávnosti a zavinění, a to v zákonem předpokládané formě úmyslu či nedbalosti. Doznání tedy nelze například spatřovat v situaci, kdy obviněný dozná, že se určitý skutek stal, ale byl zapříčiněn jinými okolnostmi, například spoluzaviněním poškozeného nebo jiné osoby, dále ani v situaci, kdy se obviněný dozná k zavinění, ale nikoliv k úmyslnému, ale nedbalostnímu. V těchto případech není taktéž možné nahrazovat absenci doznání vzhledem k zavinění souhlasem obviněného s postupem dle § 307 TŘ.³³ Co se týče protiprávnosti činu, pokud z doznání obviněného vyjdou najevo skutečnosti, které představují okolnosti vylučující jeho protiprávnost, nelze rozhodnout o PZTS. Doznání obviněného, stejně jako souhlas, musí být činěno dobrovolně. Obviněný nesmí být k doznání se k určitému činu nucen a ani na něj nesmí být vyvíjen nátlak OČTŘ. Doznání obviněného by také nemělo být jediným důkazem, ale mělo by být podepřeno dalšími důkazy, což ostatně vyplývá z jedné ze základních zásad trestního řízení dle § 2 odst. 5 TŘ.³⁴ Obviněný by totiž takové doznání mohl učinit za účelem vyhnutí se zdoluhavému trestnímu řízení a ze strachu záznamu v rejstříku trestů, proto by mohl považovat doznání se k činu a následnou aplikaci PZTS za schůdnější a výhodnější řešení situace. Aby se předešlo tomuto postupu, měl by od něj obviněného odradit např. jeho obhájce nebo úředník probační a mediační služby.³⁵

Doznání obviněného musí existovat v době rozhodnutí orgánu o PZTS, musí být učiněno výslechem obviněného, a to takovým způsobem, aby jej bylo možné použít jako důkaz před soudem.³⁶ Výslech obviněného se tedy zaznamenává v protokolu. Za doznání nelze považovat například vyjádření obviněného učiněné písemným podáním OČTŘ.³⁷ Doznání bude absentovat i v případě, kdy obviněný využije svého právo nevypovídat. Co se týče výpovědí dalších svědků, tak v případě, kdy nevznikají pochybnosti o pravdivosti doznání obviněného, je možné tyto zaznamenat v úředních záznamech.³⁸ Je tedy patrné, že na splnění této podmínky jsou kladeny poměrně striktní požadavky.

2.1.4 Náhrada škody a vydání bezdůvodného obohacení

Podmínku nahrazení škody a vydání bezdůvodného obohacení považují za typický rys odklonů, tedy vypořádání vztahů mezi obviněným a poškozeným. Pro poškozeného to znamená výhodu jednak v podobě jistoty nahrazení škody, která mu trestným činem vznikla, a to bez jeho

³³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. srpna 2001, sp. zn. 5 Tz 148/2001

³⁴ Srv. RIZMAN, Stanislav a kol. K problematice zvláštních alternativních druhů trestního řízení. *Trestní právo*, 1997, č. 1, s. 7

³⁵ ŠČERBA: *Alternativní tresty*... s. 64-65.

³⁶ § 91 a násl. TŘ

³⁷ Usnesení Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, ze dne 22. 1. 1996 sp. zn. 2 To 50/96

³⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013, s. 3481.

větší aktivity, a také v podobě rychlosti tohoto postupu, kdy se vyhne adheznímu či občanskoprávnímu řízení. Dále je touto podmínkou zajištěna skutečná participace obviněného na odstraňování důsledků jeho činu, což pro něj bezpochyby může znamenat hlubší uvědomění si svého jednání. Podmínky rozhodnutí o PZTS byly doplněny novelou TŘ č. 181/2011 Sb. o povinnost obviněného vydat poškozenému to, oč se na jeho úkor bezdůvodně obohatil. Nyní je tedy i v rámci PZTS možné vypořádat práva poškozených, kterým nevznikla přímá škoda, ale na jejichž úkor došlo k bezdůvodnému obohacení (např. u trestného činu neoprávněného užití cizí věci dle § 207 TZ). V rámci podmínky náhrady škody a vydání bezdůvodného obohacení má velký význam rozhodovací činnost soudů, která nám poskytuje vodítka, co lze ještě považovat za splnění podmínky náhrady škody a co již nikoliv, proto budu v následující části pracovat v převážné míře i s judikaturou.

Tuto podmínku je možné realizovat třemi způsoby, a to buď přímým nahrazením škody, nebo uzavřením dohody s poškozeným o nahrazení škody, anebo učiněním jiných potřebných opatření směřujících k náhradě škody. Obecně není žádný ze způsobů preferován, volba je tedy na obviněném. Není ani vyloučena kombinace způsobů, například přímým uhrazením určité výše škody a o zbytku bude uzavřena dohoda mezi obviněným a poškozeným. Co se týče výše škody, kterou je povinen obviněný nahradit, tak se bude jednat o výši škody zjištěnou OČTŘ nikoliv pouze stanovenou poškozeným.³⁹ V rámci posledního způsobu se bude typicky jednat o nahlášení dopravní nehody pojišťovně, nicméně toto samo o sobě by nestačilo, obviněný musí vyvinout potřebnou součinnost, například sdělením všech potřebných skutečností.⁴⁰ Dalším příkladem splnění podmínky nahrazení škody může být uložení příslušné částky na náhradu škody obviněným do úschovy soudu. Nestačí však, pokud dá obviněný slib OČTŘ k náhradě škody.⁴¹ Co se týče uzavření dohody o náhradě škody, tak tento postup nezná institut narovnání. Myslím si, že je to především z důvodu, že v rámci rozhodnutí o narovnání se jedná o rozhodnutí konečné, tudíž by OČTŘ poté nemohly nijak zajistit, aby k plnění dohody o náhradě škody došlo nebo v případě jejího neplnění zajistit jiný postup. U PZTS je to ovšem umožněno vzhledem ke stanovení ZD, v rámci které musí obviněný mimo jiné plnit tuto dohodu, aby dosáhl rozhodnutí o osvědčení se.

Rozhodnout o PZTS lze však i v případě, kdy poškozený nahrazení škody nepožaduje, tady je však třeba klást zvýšenou pozornost na to, zda poškozený takové rozhodnutí učinil svobodně.

Tato podmínka tedy zahrnuje náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení, co se týče nemajetkové újmy, tak právní úprava není jednoznačná. Je tedy otázkou, zda bude rozhodnutí o

³⁹ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 23. 5. 1994 sp. zn. 3 To 380/94

⁴⁰ VANTUCH, Pavel. Podmíněné zastavení trestního stíhání a právo na obhajobu. *Právní rozhledy*, 1997, s. 397.

⁴¹ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 25. 6. 1996 sp. zn. 4 To 424/96

PZTS možné i v případech, kdy poškozenému vznikne i jiné příkoří, které se projevuje jinde než na majetku (nemajetková újma).⁴² Na tuto problematiku existuje více názorů i na odborné úrovni. Sotolář⁴³ uvádí, že v rámci rozhodnutí o PZTS nemůže poškozený požadovat náhradu za nemajetkovou újmu. Podle Šámala⁴⁴ ustanovení § 307 odst. 1 písm. c) TŘ nemajetkovou újmu nezahrnuje, obviněný a poškozený však mohou její náhradu upravit v dohodě o náhradě škody. Ščerba⁴⁵ uvádí, že se dané ustanovení vztahuje i na nemajetkovou újmu, neboť v opačném případě by došlo k situaci, že rozhodnout o PZTS by bylo možné jen u obviněných, kteří způsobili alespoň nějakou škodu. Dále se však i zabývá faktem, že v rámci ustanovení § 309 odst. 1 písm. b) TŘ u institutu narovnání je možnost „jinak odčinit újmu vzniklou trestným činem“, což by mohlo a contrario vymezovat neaplikovatelnost PZTS v rámci způsobení nemajetkové újmy. Podle mého názoru samotný charakter nemajetkové újmy, kdy poškozenému vznikne újma například v osobní či profesionální sféře a její reparace je vhodnější nebo přichází v úvahu kromě peněžní satisfakce například omluva, připomíná více urovnání konfliktního vztahu mezi obviněným a poškozeným ve smyslu institutu narovnání, jehož účelem nemá být pouze nahrazení škody, ale odstranění všech konfliktů spojených se spáchaným činem. Proto by se případy nemajetkové újmy mohly vztahovat jen na institut narovnání. Toto je podpořeno i samotnou důvodovou zprávou k novele TŘ č. 181/2011 Sb., která stanovuje, že vzhledem k podstatě a procesní fázi rozhodování o PZTS, se nebude jednat o náhradu nemajetkové újmy.⁴⁶ Navíc v případě, kdy jsou podmínky u PZTS a narovnání téměř totožné, pokud se bude nemajetková újma vztahovat jak na PZTS, tak na narovnání, toto opět nepřispěje k tomu, aby byl institut narovnání více užíván.⁴⁷ Z těchto důvodů si i přes mnohé opačné názory myslím, že náhrada nemajetkové újmy by už jen z hlediska její podstaty měla být přenechána spíše institutu narovnání.

2.1.5 Dostačující způsob vyřízení věci

Ačkoliv jsou naplněny předchozí podmínky pro aplikaci PZTS, státní zástupce či soud může rozhodnout o PZTS pouze v případě, kdy je tento způsob vyřízení věci v konkrétním případě dostačující. Obecně je možné říci, že aplikace PZTS je v zásadě možná v případech, kdy lze rozhodnout o trestu odnětí svobody, který má být podmíněně odložen a v případě, kdy je dána možnost od upuštění od potrestání, kde jsou obdobná kritéria pro posouzení dostatečnosti

⁴² HENDRYCH, Dušan a kol. *Právníkový slovník*. 3. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 497.

⁴³ SOTOLÁŘ: *Alternativní řešení...*, s. 52.

⁴⁴ ŠČERBA: *Alternativní tresty...*, s. 69 – 70.

⁴⁵ ŠÁMAL: *Trestní řád...*, s. 3482.

⁴⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 181/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

⁴⁷ SOTOLÁŘ: *Alternativní řešení...*, s. 53.

takového postupu. Kritéria pro toto posouzení stanovená v § 307 odst. 1 TŘ spočívají v posouzení osoby pachatele, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu. Při hodnocení osoby pachatele musí být vzaty ve zřetel pozitivní i negativní stránky jeho osoby. Je třeba uvážit věk obviněného, jeho chování před spácháním činu, ale i po jeho spáchání, zda se jedná o recidivistu a u trestných činů spáchaných v dopravě bude významné i dosavadní plnění povinností obviněného jako řidiče. Zcela zásadní význam může mít skutečnost, zda toto bylo ojedinělé vybočení z jinak řádného vedení života obviněným, nicméně určité nedostatky v tomto ohledu lze vyrovnat okolnostmi případu.⁴⁸ Co se jich týče, tak nebude postačovat pouze poukázání na nižší typovou závažnost trestného činu, neboť tento znak je již obsažen v podmínce užití PZTS pouze u přečinů. Rozhodující orgán se bude muset zabývat konkrétním způsobem provedení trestného činu, zejména jeho následky, mírou zavinění pachatele, jeho pohnutkou, ale také reakcí společnosti na jeho spáchání, poměry ve společnosti při jeho spáchání a skutečností, v jaké míře dochází k páchaní tohoto trestného činu ve společnosti.⁴⁹ Je tedy zřejmé, že při rozhodování o PZTS není brán zřetel pouze na to, zda tento způsob vyřízení věci bude dostačující k odrazení konkrétního pachatele od páchaní další trestné činnosti, ale také na dopad na celou společnost, kdy má odradit i ostatní členy společnosti od jejího páchaní.⁵⁰ I v rámci PZTS se tudíž bere ohled jak na individuální, tak na generální prevenci.

Ačkoliv právní úprava v ustanovení § 307 odst. 1 TŘ neobsahuje kritérium míry dotčení veřejného zájmu spácháním trestného činu, jako je tomu u narovnání v § 309 odst. 1 TŘ, tak je namísto jej brát v úvahu, a to zejména v případech, kdy spáchaným činem nebyla způsobena škoda. Tady je třeba, aby OČTŘ pečlivě zvážily, zda je s ohledem na veřejný zájem rozhodnutí o PZTS dostatečné, neboť odpadá výhoda vyřešení této věci pro poškozeného v podobě uspokojení jeho zájmů nahrazením mu vzniklé škody trestným činem či není vhodnějším řešením uložení některého z alternativních trestů.⁵¹ Na základě výše uvedeného lze tedy shrnout, že nelze nastavit obecná pravidla pro posouzení dostatečnosti vyřízení věci PZTS, ale všechna kritéria musí brána v potaz individuálně a konkrétně ke každému případu a obviněnému, a to ani izolovaně, ale musí být posuzována dohromady, kdy určitý nedostatek může být vyvážen jinými okolnostmi, a to vše vzhledem k individuální a generální prevenci před páchaním trestných činů.

---

⁴⁸ Srv. MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 842

⁴⁹ RIZMAN: *K problematice...*, s. 6.

⁵⁰ ŠČERBA: *Alternativní tresty...*, s. 72.

⁵¹ SOTOLÁŘ: *Alternativní řešení...*, s. 53.

2.2 Zákonné podmínky pro aplikaci PZTS dle § 307 odst. 2

Novelou TŘ č. 193/2012 Sb. se rozšířily podmínky pro aplikaci PZTS na případy, kdy by podmínky stanovené v odstavci 1 tohoto ustanovení nebyly dostačující pro vyřízení věci PZTS. Jsou jimi povaha a závažnost přečinu, okolnosti jeho spáchání a poměry obviněného, zdržení se určité činnosti, složení peněžité částky na pomoc obětem trestné činnosti a dostačující způsob vyřízení věci.

Dle ustanovení § 307 odst. 2 TŘ jsou tyto podmínky alternativní, nicméně není vyloučeno, aby byly uloženy současně. Pro obě tyto podmínky platí, že obviněný kromě podmínek dle odstavce 1 dobrovolně převezme závazek v podobě podmínek dle odstavce 2. Jak jsem již zmínila výše, lze v povaze těchto podmínek spatřovat sankční prvky, kdy se tyto podmínky podobají trestu zákazu činnosti dle § 73 TZ a peněžitému trestu dle § 67 TZ. Dále je v § 307 odst. 2 TŘ upravena delší ZD na dva až pět let, což považuji za další aspekt aplikace PZTS dle odstavce 2 v závažnějších případech.

2.2.1 Povaha a závažnost spáchaného přečinu, okolnosti případu a poměry obviněného

Nejprve bych chtěla vymezit vztah těchto kritérií s kritérii dostatečnosti v § 307 odst. 1 a odst. 2 TŘ. Kritéria v obou odstavcích jsou samotnými podmínkami toho, aby mohlo být rozhodnuto o PZTS, zatímco kritéria obsažená v návěti § 307 odst. 2 TŘ spočívají v rozlišení případů, kdy bude postačovat splnit „pouze“ podmínky dle § 307 odst. 1 TŘ a kdy bude nutné splnit i zpřísnující podmínky dle § 307 odst. 2 TŘ.⁵² Jedná se v podstatě o kritéria pro stanovení druhu a výměry trestu dle § 39 odst. 2 TZ.

Povaha a závažnost spáchaného přečinu bude tedy vzhledem k § 39 odst. 2 TZ posuzována na základě různých aspektů, které se mohou případ od případu lišit. Budou jimi zejména význam konkrétního zájmu zasaženého spáchaným přečinem, způsob provedení přečinu, následek přečinu, osoba obviněného, míra zavinění obviněného, pohnutka, záměr či cíl.

Dalším kritériem jsou okolnosti případu, které podrobněji rozvádím v rámci dostatečnosti vyřízení věci PZTS. Poměry obviněného je třeba odlišovat od kritéria osoby obviněného, sice se rovněž týkají jeho osoby, ale nesouvisí přímo se spácháním přečinu. Bude se jednat o kritéria, na základě kterých bude soud nebo státní zástupce posuzovat, zda je uložení zpřísněných podmínek v § 307 odst. 2 TŘ možné. Těmito kritérii jsou především rodinné, majetkové, osobní poměry obviněného, těhotenství obviněné, povinnost péče obviněného o mnohačlennou rodinu, jeho zaměstnání, výdělek atp. U kritéria osoby obviněného musí být přihlíženo jak k negativnímu, tak

⁵² ZŮBEK, Jan. Kvalifikované (zprísňené) podmínky u podmíněného zastavení trestního stíhání. *Bulletin advokacie*, 2016, č. 5, s. 15.

pozitivnímu významu jeho osoby. Bude se jednat zejména o skutečnosti, že obviněný spáchal přečin poprvé, vedení řádného života před spácháním přečinu, spáchání přečinu ve věku blízkém mladistvým atd., ale také skutečnosti, kdy se jedná o recidivu obviněného či spáchání více přečinů. Dále bude posuzována také jeho míra zavinění, zda se jedná o zavinění úmyslné či nedbalostí, posuzování, zda byl obviněný např. v silném rozrušení či spáchal přečin ze soucitu apod.⁵³

2.2.2 Zdržení se určité činnosti

Podstatou této podmínky je závazek obviněného zdržet se určité činnosti, v jejíž souvislosti se dopustil přečinu. Taková souvislost bude dána především v případech, kdy obviněný spáchal přečin přímo při výkonu určité činnosti, není však vyloučeno, aby se jednalo o činnost, která obviněnému poskytla příležitost spáchat daný přečin nebo mu jeho spáchání usnadnila.⁵⁴ Obviněný se může zdržet pouze činnosti, ke které je potřeba zvláštního povolení nebo jejíž výkon upravuje jiný právní předpis.^{55 56} Je tomu tak, neboť v opačném případě by se toto krylo s ukládáním přiměřených povinností a omezení dle § 307 odst. 6 TŘ.

Podmínka zdržení se určité činnosti je nejčastěji využívána v rámci trestných činů spáchaných v dopravě, neboť jak vyplývá ze statistik trestné činnosti⁵⁷, právě trestné činy v dopravě tvoří značný podíl v jejím celkovém počtu. Tedy v případech, kdy jsou splněny podmínky pro aplikaci PZTS, ale vhodnější by bylo uložit trest zákazu činnosti spočívající ve zdržení se řízení motorového vozidla, je možné rozhodnout o PZTS dle § 307 odst. 2 TŘ. Je však třeba upozornit na skutečnost, že právě v těchto případech zastává stěžejní roli obhájce obviněného.⁵⁸ V praxi je totiž nutné v případech, kdy jsou splněny podmínky dle § 307 odst. 1 TŘ, ale nabízí se uložení trestu zákazu činnosti, aby obviněný nabídnul převzetí závazku zdržet se určité činnosti. Obhájce by tedy měl za situace, kdy sezná možnost aplikace PZTS dle odstavce 2, upozornit obviněného, že tu tato možnost je. Dále bych chtěla poukázat na rozhodnutí Nejvyššího soudu (dále jen NS)⁵⁹, dle kterého není možné, aby závazek obviněného spočívající ve zdržení se určité činnosti byl delší, než je ZD stanovená soudem v rozhodnutí o PZTS. V takových případech má soud ve svém rozhodnutí naformulovat závazek obviněného tak, aby

⁵³ ŠÁMAL: *Trestní řád...*, s. 3488 – 3490.

⁵⁴ Tamtéž.

⁵⁵ Přiměřeně dle § 73 a 74 TŘ

⁵⁶ Odlišně ŠČERBA: *Alternativní tresty...*, s. 75.

⁵⁷ Viz. Ministerstvo spravedlnosti. *Přehled o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle paragrafů (odsouzených + vyřízených jinak) - paragrafy dle trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.) z roku 2015*. [online]. justice.cz [cit. 10. listopadu 2016].

Dostupné na

<http://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?tabulka=ccav_dokument_sestavy&sloupec=obsah_dokument_u_pdf&where=id_dokumentu=1037032&typSloupce=pdf&fileName=null>

⁵⁸ ŠČERBA: *Alternativní tresty...*, s. 75.

⁵⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 2015, sp. zn. 4 Tdo 6/2015

se vztahoval jen stanovenou ZD. NS se v tomto případě vyjádřil také k použití analogie vzhledem k trestu zákazu činnosti a započítání doby trvání tohoto závazku před právní mocí rozhodnutí o PZTS, kdy tuto analogii vyloučil.

2.2.3 Složení peněžité částky na pomoc obětem trestné činnosti

Další alternativní podmínka dle § 307 odst. 2 TŘ spočívá v tom, že se obviněný zaváže složit peněžitou částku na účet soudu a v přípravném řízení na účet státního zastupitelství určenou na pomoc obětem trestné činnosti dle zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů. Tato částka však nesmí být zřejmě nepřiměřená závažnosti přečinu. Obviněný musí částku složit na účet soudu či státního zastupitelství ještě před rozhodnutím o PZTS. V případě, že soud či státní zástupce o PZTS nakonec nerozhodne, bude obviněnému částka vrácena.⁶⁰ I tady spatřuji za stěžejní participaci obhájce obviněného, a to nejenom v případě, kdy by měl obviněného upozornit na možnost vyřízení věci dle § 307 odst. 2 písm. b) TŘ, ale také při určování výše peněžité částky, zejména ze svých předchozích zkušeností či pro jeho větší orientaci v této problematice. V zakotvení této podmínky lze spatřovat snahu zákonodárce rozšířit okruh případů, u kterých je možné rozhodnout PZTS, nicméně dle mého názoru zakotvení této možnosti přispělo k dalšímu setření rozdílu mezi PZTS a narovnáním, kdy tato podmínka je obsažena v § 309 odst. 1 TŘ. Je tedy na místě uvažovat o tom, zda rozšířením podmínek u PZTS o tuto možnost skutečně došlo k takovému nárůstu případů, u kterých jinak nemohlo být o PZTS rozhodnuto, že se toto bude jevit natolik vhodné, že výše zmíněný nedostatek bude vyvážen, nebo zda by nebylo vhodnější tuto podmínku vypustit a přenechat ji výlučně institutu narovnání. Dle mého názoru za situace, kdy je institut narovnání tak málo využíván a měli bychom se snažit co nejvíce nastavit ostřejší hranice mezi jednotlivými instituty, je zakotvení této podmínky v rámci PZTS nevhodné a mělo by být vypuštěno, popřípadě nahrazeno například uložením výkonu obecně prospěšných prací, jak je tomu v některých právních úpravách v rámci PZTS.

2.2.4 Dostačující způsob vyřízení věci

Pro rozhodnutí, zda je vyřízení věci dle § 307 odst. 2 TŘ dostačující, jsou nastavena stejná kritéria, jako je tomu u odstavce 1 tohoto ustanovení. Jsou jimi tedy osoba obviněného s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a okolnosti případu. Stejně jako u odstavce 1 musí soud nebo státní zástupce hodnotit tato kritéria individuálně vzhledem ke konkrétnímu obviněnému a konkrétnímu případu a také s přihlédnutím k dalším faktorům, které spatřuji například v možnosti uložit ZD v délce trvání až pěti let.

---

⁶⁰ ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KUČHTA, Josef a kol. *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 740.

2.3 Řízení o PZTS

Pro rozhodování o PZTS je typická jeho dvoufázovost. V první fázi se rozhoduje o samotném podmíněném zastavení, zatímco ve druhé fázi se rozhodnutí podle toho, zda se obviněný ve ZD osvědčil či nikoliv, buď dalším rozhodnutím potvrdí, nebo bude nahrazeno dalším rozhodnutím o pokračování v TS

2.3.1 Způsob rozhodování

Rozhodnutí o PZTS činí státní zástupce nebo soud ve formě usnesení. Státní zástupce rozhoduje o PZTS v přípravném řízení, a to bez jednání na základě spisu. Soud prvního stupně může rozhodnout o PZTS ve veřejném zasedání, ale i v zasedání neveřejném v rámci předběžného projednání obžaloby dle § 188 odst. 1 písm. f) TŘ. Protože se bude v rámci PZTS jednat ve velké většině o věci, o kterých rozhoduje samosoudce dle § 314c a násl. TŘ, tak samosoudce dle § 314c odst. 1 věty první TŘ předběžné projednání obžaloby neprovádí, o PZTS rozhodne tedy v rámci přezkoumání obžaloby dle § 314c odst. 1 písm. a) TŘ. Soud může dále rozhodnout o PZTS v hlavním líčení dle § 223a odst. 1 TŘ, mimo hlavní líčení dle § 231 odst. 1 TŘ nebo ve zjednodušeném řízení konaném o návrhu na potrestání dle § 314b TŘ a od 1. 9. 2012⁶¹ může o PZTS rozhodnout i soud druhého stupně v rámci řízení o odvolání dle § 257 odst. 1 písm. d) TŘ.

2.3.2 Náležitosti rozhodnutí

Rozhodnutí musí kromě obecných náležitostí obsahovat také popis skutku, pro který se trestní stíhání vede, a jeho právní kvalifikaci. Dále musí rozhodnutí obsahovat výrok o ZD a v případě, kdy obviněný neuhradil poškozenému škodu či nevydal BO, byť jen částečně, ještě před rozhodnutím o PZTS, i výrok o náhradě škody či vydání BO. Pokud se jedná o rozhodnutí dle § 307 odst. 2 TŘ bude rozhodnutí navíc obsahovat výrok o určení činnosti, které se obviněný během ZD zavazuje zdržet, nebo výrok o výši peněžité částky určené státu na pomoc obětem trestné činnosti. V rámci výroku o určení peněžité částky musí být v rozhodnutí uvedená přesná výše peněžité částky, a to i v případě, kdy obviněný peněžitou částku na pomoc obětem trestné činnosti již složil na účet soudu. Co se týče výroku o závazku zdržet se určité činnosti, musí být tato činnost náležitě konkretizována.

Rozhodnutí bude v případě PZTS dle § 307 odst. 2 písm. a) TŘ, kdy se bude jednat o závazek obviněného zdržet se řízení motorových vozidel, obsahovat také poučení o povinnosti odevzdat řidičský průkaz a o tom, že právní mocí rozhodnutí o PZTS pozbývá řidičské

⁶¹ Zákon, kterým se mění zákon č. 193/2012 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

oprávnění. V případě negativního postoje soudu nebo státního zástupce k PZTS nemusí být tento jejich postup nijak odůvodněn.

V rozhodnutí o PZTS lze obviněnému fakultativně uložit také přiměřená omezení a povinnosti. Ač to TŘ výslovně neuvádí, lze vycházet z demonstrativního výčtu přiměřených omezení a povinností dle § 48 odst. 4 TZ.⁶² Bude se jednat zejména o zákaz nadměrného užívání alkoholu, zákaz návštěv heren, nočních podniků či řádné plnění vyživovací povinnosti, neboť tady se dle judikatury nejedná o škodu způsobenou trestným činem, a proto nepůjde o povinnost náhrady škody ve smyslu zákonné podmínky pro rozhodnutí o PZTS.⁶³ Přiměřená omezení a povinnosti nesmí však mít ani stejný obsah jako některý z druhů trestů, například zákaz pobytu na určitém místě či zákaz určité činnosti.⁶⁴ Toto je však v určitém rozsahu od 1. 9. 2012 akceptováno, ačkoliv ne v podobě přiměřených omezení a povinností, ale v rámci závazku zdržení se určité činnosti dle § 307 odst. 2 písm. a) TŘ. Dle judikatury musí být přiměřená omezení a povinnosti ukládané při PZTS tak, aby zásadně směřovaly k plnění celého rozsahu určité povinnosti, která pro obviněného vyplývá ze zákona či jiného soudního rozhodnutí, toto platí zejména v případě, kdy obviněným nebyla způsobena škoda, tedy mu nebyla uložena ani povinnost k její náhradě, přičemž přiměřená omezení a povinnosti plní chybějící výchovný vliv náhrady škody na obviněného.⁶⁵

Rozhodnutí musí také obsahovat poučení o opravném prostředku, jímž je v tomto případě stížnost dle § 307 odst. 7 TŘ, kde bude uvedeno, v jaké lhůtě, u kterého orgánu a které osoby jsou oprávněny ji podat, dále také orgán, který o ní bude rozhodovat.

Rozhodnutí o PZTS se vede v evidenci Rejstříku trestu dle § 2b zákona č. 269/1994 Sb. (dále jen ZRT).⁶⁶ Soudy či státní zastupitelství jsou povinny dle § 8 ZRT zasílat Rejstříku trestů zprávy neprodleně po právní moci rozhodnutí o PZTS a v případě rozhodnutí o osvědčení se ve ZD dodatečnou zprávou.

2.3.3 Stanovení zkušební doby a osvědčení se ve zkušební době

ZD počíná běžet ode dne právní moci rozhodnutí o PZTS. V rozhodnutí o PZTS se obligatorně stanoví ZD, a to u PZTS dle § 307 odst. 1 TŘ v rozmezí šesti měsíců až dvou let a při rozhodování dle odstavce 2 činí maximální délka ZD pět let. Vzhledem ke dvoufázovosti rozhodování o PZTS si lze v rámci ZD dle odstavce 1 představit, že i v případě, kdy se obviněný neosvědčí a bude pokračováno v jeho TS, tak tato doba není natolik dlouhá, aby si například

⁶² CÍSAŘOVÁ, Dagmar, FENYK, Jaroslav, KLOUČKOVÁ, Světlana a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Linde, 2004. s. 693.

⁶³ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 21. 2. 1996 sp. zn. 3 To 108/96

⁶⁴ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 25. 9. 1997 sp. zn. 4 To 770/97

⁶⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. srpna 2001, sp. zn. 5 Tz 148/2001

⁶⁶ Zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů

svědci byli schopni vzpomenout detailněji.⁶⁷ Tomuto účelu však neodpovídá maximální délka ZD pro rozhodnutí dle odstavce 2, navíc je patrné, že v případě, kdy bude uložena ZD v maximální délce pěti let, ve spojení s některou z povinností (zdržení se určité činnosti či složení peněžité částky), popřípadě i v kombinaci s uložením přiměřených omezení či povinností, bude toto představovat pro obviněného velmi přísné opatření, které se bude podobat hmotněprávním sankcím uložených rozsudkem či trestním příkazem.

Obviněný je povinen ve ZD vést řádný život, nahradit škodu či vydat poškozenému bezdůvodné obohacení, vyhovět závazku zdržení se určité činnosti či složení peněžité částky na pomoc obětem trestné činnosti, a pokud byly uloženy přiměřená omezení či povinnosti, tak splnit i je.

Vedení řádného života znamená především další bezúhonnost obviněného, tedy obviněný by neměl být ve ZD odsouzen za další trestný čin, postižen za přestupek, kárné provinění či jiné delikty, dále však musí být požadavek řádného života spatřován i v jeho plnění občanských, rodinných či pracovních povinností. Dle judikatury v případě, kdy byl obviněný stíhán pro trestný čin v dopravě a bylo rozhodnuto o PZTS, tak skutečnost, že se ve ZD dopustil dopravního přestupku, nebude zpravidla sama o sobě stačit k závěru, že obviněný nevedl řádný život, což by vedlo k rozhodnutí o jeho neosvědčení se ve ZD a pokračování v TS. Požadavek řádného života je třeba hodnotit ze všech rozhodných hledisek.⁶⁸ Do hodnocení řádného života obviněného nelze zahrnovat okolnosti, které nastaly mimo ZD, je tomu tak i v případě, kdy už ZD uplynula a obviněný spáchal další trestný čin.⁶⁹

Pokud obviněný splní výše uvedeným požadavkům, bude soudem či státním zástupcem rozhodnuto dle § 308 odst. 1 TR o jeho osvědčení se a toto rozhodnutí bude znamenat definitivní zastavení TS. V opačném případě bude rozhodnuto o jeho neosvědčení se a bude pokračováno v TS. Soud může také ve výjimečných případech rozhodnout o prodloužení ZD, celkově uložená ZD však nesmí přesáhnout pět let. O výjimečném prodloužení ZD může být rozhodnuto až do jednoho roku po jejím uplynutí. Posuzovány budou především okolnosti případu a osoba obviněného dle hledisek v § 307 odst. 1 a 2 TR. Použití tohoto postupu by mohlo být vhodné u méně závažného deliktního jednání, aby bylo možné při těchto méně závažnějších excesech nerozhodnout o pokračování v TS.⁷⁰ Rozhodnout o osvědčení ve ZD lze až po jejím uplynutí, naopak rozhodnutí o pokračování v TS lze i během jejího trvání. V případě nabytí právní moci rozhodnutí o osvědčení se nebo uplynutím jednorocní lhůty v rámci zákonné

---

⁶⁷ ŠÁMAL: *Trestní právo...*, s. 739.

⁶⁸ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 20. 3. 1997 sp. zn. 4 To 183/97

⁶⁹ ZŮBEK, Jan. Činnost orgánů činných v trestním řízení v průběhu a po skončení zkušební doby. *Trestněprávní revue*, 2014, roč. 13, č. 4, s. 82.

⁷⁰ ŠÁMAL: *Trestní řád...*, s. 3504.

fikce osvědčení se nastávají ze zákona účinky zastavení TS dle § 11 odst. 1 písm. f) TŘ, což vytváří překážku rei iudicatae. Z toho vyplývá, že pokračovat v TS pro tentýž skutek lze jen pomocí mimořádných opravných prostředků.

Co se týče rozhodnutí o osvědčení/neosvědčení se ve ZD, není v TŘ uvedena lhůta, ve které má soud či státní zástupce toto učinit. TŘ pouze stanovuje v § 308 odst. 2 TŘ zákonnou fikci osvědčení se v případě, kdy soudce či státní zástupce nevydají žádné rozhodnutí, a to za předpokladu, že na tomto nevydání rozhodnutí nenesl obviněný vinu. Jsou to zejména případy, kdy je proti obviněnému v průběhu ZD zahájeno další TS, soud ani státní zástupce nemůže v takovém případě rozhodnout o neosvědčení se obviněného, ačkoliv už uběhla ZD u PZTS, neboť by toto bylo v rozporu se zásadou presumpce neviny. Pokud však nebude obviněný ani do jednoho roku odsouzen, nenastane zákonná fikce osvědčení se právě z důvodu, že na nevydání rozhodnutí nesl vinu obviněný. Pokud bylo rozhodnuto o PZTS, lze podat obžalobu až po právní moci rozhodnutí dle § 308 odst. 1 TŘ.⁷¹

2.4 Opravné prostředky

Opravné prostředky jsou obecně děleny na řádné a mimořádné. Řádné opravné prostředky směřují proti nepravomocnému rozhodnutí, zatímco mimořádné proti pravomocným rozhodnutím.

V rámci řádných opravných prostředků je možné využít stížnost dle § 141 a násl. TŘ. Stížnost lze podat v případech nesprávného výroku či při porušení ustanovení o řízení, které usnesení předcházelo a mohlo způsobit nesprávnost některého výroku. Stížností se lze bránit jak proti rozhodnutí o PZTS, tak proti rozhodnutí o osvědčení/neosvědčení se ve ZD, přičemž tato stížnost má odkladný účinek. K podání stížnosti je oprávněn obviněný, poškozený, a pokud se jedná o rozhodnutí soudu, tak i státní zástupce. Stížnost se dle § 143 odst. 1 TŘ podává u orgánu, proti jehož usnesení směřuje, a to do tří dnů od jeho oznámení. Podáním stížnosti se mohou osoby oprávněné k jejímu podání domoci standardního trestního řízení.⁷²

Pokud se jedná o pravomocná usnesení v rámci PZTS, lze se jejich zrušení domáhat mimořádnými opravnými prostředky. Jsou jimi dovolání, stížnost pro porušení zákona a obnova řízení.

Dovolání je upraveno v §§ 265a – 265s TŘ a lze se jím domáhat odstranění právních vad z taxativně vymezených důvodů. Na rozdíl od dalších dvou prostředků jím lze napadnout pouze pravomocné rozhodnutí soudu. Toto rozhodnutí musí být učiněno soudem ve druhém stupni a

⁷¹ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 7. 6. 1995 sp. zn. 3 To 360/95

⁷² FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GRIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 786.

ve věci samé. Dle § 265 odst. 1 písm. f) TŘ lze podat dovolání proti pravomocnému rozhodnutí soudu o PZTS. Z toho vyplývá, že se nelze dovolávat proti rozhodnutí o osvědčení/neosvědčení se ve ZD. Dovolání se podává u soudu, který rozhodl v prvním stupni, a to do dvou měsíců od doručení rozhodnutí, proti kterému rozhodnutí směřuje. Dovolání může být podáno pouze nejvyšším státním zástupcem a obviněným prostřednictvím jeho obhájce, přičemž o dovolání vždy rozhoduje NS.

Dalším prostředkem k prolomení právní moci rozhodnutí je stížnost pro porušení zákona upravená §§ 266 – 276 TŘ. Je možné jí napadnout pravomocné rozhodnutí soudu a státního zástupce, jímž byl porušen zákon či které byly učiněny na základě vadného řízení. Stížnost pro porušení zákona může podat pouze ministr spravedlnosti a rozhoduje o ní NS.

Posledním mimořádným opravným prostředkem je obnova řízení. Obnovu řízení lze povolit jednak v případě pravomocného rozhodnutí soudu či státního zástupce o osvědčení/neosvědčení se ve ZD, ale jak vyplývá z § 278 TŘ, který obnovu řízení umožňuje i v případě, kdy nenastaly skutečnosti v § 308 odst. 3 TŘ, je možné povolit obnovu řízení i v případě rozhodnutí soudu či státního zástupce o PZTS. Obnova řízení bude povolena, pokud po právní moci rozhodnutí vyšly najevo nové skutečnosti a důkazy soudu dříve neznámé, které by mohly samy o sobě nebo ve spojení se skutečnostmi dříve známými vést k závěru, že zde nebyly důvody pro rozhodnutí, a proto je třeba v TS pokračovat. Návrh na obnovu řízení mohou podat pouze oprávněné osoby a v neprospěch obviněného pouze státní zástupce, což znamená, že pouze obviněný a státní zástupce.

2.5 Podmíněné odložení návrhu na potrestání

Novelou TŘ č. 283/2004 Sb. byl do české právní úpravy zaveden další institut umožňující vyřízení věci alternativně oproti standardnímu trestnímu řízení, a to podmíněné odložení návrhu na potrestání upravené § 179g TŘ. Tento, v české právní úpravě, nejmladší typ odklonu představuje obdobu PZTS pro případy, kdy je konáno zkrácené přípravné řízení. Zkrácené přípravné řízení je charakteristické tím, že v této fázi trestního řízení ještě neprobíhá trestní stíhání.⁷³ V rámci zkráceného přípravného řízení tedy nehovoříme o obviněném, jak předpokládá aplikace PZTS dle § 307 a násl. TŘ, ale o podezřelém, proto na tenhle stav musel zákonodárce výše zmíněnou novelou reagovat, neboť by byla aplikace odklonů v rámci zkráceného přípravného řízení vyloučena. Ačkoliv se jedná o relativně nový typ odklonu, byla i jeho úprava několikrát novelizována⁷⁴ a v dnešní podobě se jedná v podstatě o téměř identickou obdobu

⁷³ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 6. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 891.

⁷⁴ Viz. ŠČERBA, Filip. K odklonům uplatňovaným ve zkráceném přípravném řízení. *Bulletin advokacie*, 2006, č. 5, s. 22.

PZTS pro zkrácené přípravné řízení. Odchylnka od PZTS spočívá v okruhu trestných činů, u kterých lze o podmíněném odložení návrhu na potrestání uvažovat. V souladu s podmínkami pro konání zkráceného přípravného řízení to budou trestné činy, o nichž lze konat řízení v prvním stupni u okresního soudu a na které TZ stanoví trest odnětí svobody nepřevyšující pět let a současně musí být splněna některá z podmínek dle § 179a odst. 1 TŘ. I v rámci podmíněného odložení návrhu na potrestání se stanovuje ZD, která se v rámci § 179 odst. 1 TŘ ukládá v rozmezí šest měsíců až dva roky a v rámci odst. 2 tohoto ustanovení až na pět let. Varianta podmíněného odložení návrhu na potrestání dle § 179g odst. 2 TŘ byla taktéž přijata až později, a to novelou č. 193/2012 Sb. Při aplikaci podmíněného odložení návrhu na potrestání může státní zástupce také výjimečně ZD prodloužit až o jeden rok, její délka však nesmí překročit pět let. Státní zástupce může i v rámci tohoto institutu podezřelému uložit, aby ve ZD plnil přiměřené povinnosti a omezení. O podmíněném odložení návrhu na potrestání rozhoduje výhradně státní zástupce formou usnesení, přičemž toto rozhodnutí je mezitímní povahy. V případě, kdy vede podezřelý ve ZD řádný život a plní mu uložené povinnosti a omezení, rozhodne státní zástupce o jeho osvědčení se, což znamená, že je jeho věc odložena, v opačném případě rozhodne o neosvědčení se a nařídí policejnímu orgánu, aby pokračoval v TS postupem dle § 179c až § 179f TŘ. Stejně jako u PZTS se rozhodnutí o podmíněném odložení návrhu na potrestání eviduje v evidenci Rejstříku trestů. Podmínky pro aplikaci podmíněného odložení návrhu na potrestání dle § 179g TŘ jsou v podstatě shodné jako podmínky pro aplikaci PZTS dle § 307 TŘ. Na podrobnější výklad k těmto podmínkám bych odkázala na výklad u podmínek PZTS v podkapitole 2.1. Chtěla bych však zmínit, že i tyto podmínky prošly určitými změnami, respektive podmínka náhrady škody poškozenému, neboť v dřívější právní úpravě byla jediným možným způsobem náhrada škody, bez možností uzavření dohody o náhradě škody či učinění jiných vhodných opatření k její náhradě, de facto se jednalo o přísnější podmínky než u PZTS, byť v tehdejší podobě aplikovatelné na méně závažnější trestné činy.⁷⁵ Jak je tedy patrné, v dnešní podobě se institut podmíněného odložení návrhu na potrestání v podstatě shoduje s PZTS, vyjma jediné drobné odchylky, a tou je okruh trestných činů, u kterých je možné jej aplikovat.

---

⁷⁵ MUSIL: *Kurs trestního...*, s. 845.

3 Narovnání

Institut narovnání byl do českého právního řádu zaveden novelou č. 152/1995 Sb. účinnou od 1. 9. 1995, jakožto další nástroj ke zrychlení a zjednodušení trestního řízení, trestní prevence a prvku depenalizace. Narovnání představuje dohodu mezi státem a poškozeným na straně jedné a obviněným z trestného činu na straně druhé, kterou za splnění zákonných podmínek schvaluje dle procesního stádia věci státní zástupce či soud, čímž je naplněn veřejný zájem.⁷⁶ V rámci narovnání dochází k tomu, že veřejný zájem na potrestání pachatele trestného činu ustoupí před zájmem soukromým ve smyslu obnovení vztahů mezi poškozeným a obviněným a náhrady újmy způsobené poškozenému trestným činem. Na tyto případy, kdy je upřednostněn soukromý zájem, je tedy spíše nahlíženo jako na spor mezi poškozeným a obviněným.⁷⁷ Uložení trestu i s jeho odstrašující funkcí nebývá vždy dostatečným řešením, neboť zpravidla nevede ke snížení kriminality a recidivy a pro poškozeného znamená vcelku zdoluhavý proces k dosažení náhrady škody způsobené mu trestným činem, přičemž k nápravě narušených vztahů s obviněným v podstatě nedochází.⁷⁸ Z tohoto vyplývá, že v rámci narovnání se bude jednat především o trestné činy, které mají povahu konfliktu mezi pachatelem a poškozeným. S požadavkem aktivní participace obou stěžejních aktérů v rámci narovnání, poškozeného a obviněného, se pojí jeho vlastní smysl, protože si lze jen stěží představit, že dojde k reparaci vztahů mezi poškozeným a obviněným, aniž by se poškozený a obviněný tohoto postupu aktivně účastnili. Dále je třeba také zmínit, že o aplikaci institutu narovnání lze uvažovat v případech, kdy byla trestným činem způsobena škoda a je tu poškozený, jenž je oprávněn uplatnit nárok v adhezním řízení a kterému je třeba takovou škodu nahradit či jinak odčinit. Kdyby tomu tak nebylo, byl by popřen samotný smysl narovnání, neboť by nebylo s kým urovnávat konfliktní stav a narovnat narušené vztahy.⁷⁹ Je tedy zřejmé, že právě v rámci narovnání se nejvíce projevují prvky restorativní justice, neboť uzavření dohody mezi poškozeným a obviněným předpokládá narovnání konfliktních vztahů mezi nimi, spočívající v odčinění újmy poškozenému na jedné straně a uvědomění si negativních důsledků svého jednání obviněným na straně druhé, aniž by došlo k jeho stigmatizaci v případech, které nejsou natolik závažné, což vede bezesporu i k důsledku individuální prevence vzhledem k obviněnému. Co se týče samotné dohody mezi poškozeným a obviněným, v mnohých případech bude hrát významnou roli probační a mediační služba, kdy mediátoři budou oběma stranám nápomocni při hledání vhodného řešení, zejména v případech kdy jsou vztahy mezi stranami podstatně více narušené.

⁷⁶ ŠÁMAL: *Trestní řád...*, s. 3512.

⁷⁷ NEZKUSIL, Jirí. Narovnání jako forma odklonu. *Právník*, 2007, č. 10, s. 1095 – 1097.

⁷⁸ CÍSAŘOVÁ, Dagmar, ČÍŽKOVÁ, Johana. Několik poznámek k otázce narovnání jako zvláštního způsobu řízení, ratio legis a vztah k předpisům práva občanského. *Trestní právo*, 1998, č. 6, s. 11.

⁷⁹ ZŮBEK: *Úvaha k institutu...*, s. 1 – 2.

Stejně jako u PZTS se jedná v rámci narovnání o zvláštní způsob řízení, kdy je trestní stíhání skončeno jinak než vyslovením viny a uložením trestu. Ani v případě narovnání na něj nemají poškozený a obviněný právní nárok. Soud nebo státní zástupce však může rozhodnout o narovnání i bez návrhu některé ze stran. Oproti rozhodnutí o PZTS se však nejedná o mezitímní rozhodnutí, ale o rozhodnutí konečné, jímž se zastavuje trestní stíhání obviněného, aniž by mu byla ukládána ZD, v níž by se musel osvědčit.

3.1 **Zákonné podmínky**

Aby soud či státní zástupce mohl rozhodnout o schválení narovnání, musí být obviněný stíhán pro přečin, obviněný dále musí prohlásit, že spáchal skutek, pro který je stíhán a o jeho prohlášení nebudou důvodné pochybnosti, uhradit poškozenému škodu způsobenou trestným činem nebo učinit potřebné úkony k její úhradě, případně jinak odčinit újmu vzniklou trestným činem nebo vydat BO získané přečinem či učinit jiná vhodná opatření k jejímu vydání. Dále obviněný musí složit na účet soudu či státního zastupitelství peněžní částku určenou státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti a takové plnění není zřejmě nepřiměřené závažnosti trestného činu. Obviněný i poškozený musí se schválením narovnání souhlasit a soud či státní zástupce považovat takový způsob vyřízení věci za dostačující.⁸⁰ Tyto podmínky musí být splněny kumulativně.

3.1.1 **Okruh trestných činů**

Stejně jako u PZTS je možné uvažovat o aplikaci narovnání pouze ohledně skutku, který je v usnesení o zahájení TS nebo v obžalobě právně posouzen jako přečin. Určitou rozdílnost oproti okruhu trestných činů, které přicházejí v úvahu v rámci PZTS, tu však přece jen najdeme. Jak jsem již zmínila výše, narovnání nepřichází v úvahu u těch trestných činů, u kterých nevznikne žádná škoda, resp. není tu žádný poškozený, jemuž by vznikla.⁸¹ Z tohoto důvodu, ačkoliv se v obou případech jedná o přečiny, bude okruh přečinů, u kterých je možné aplikovat narovnání, trochu odlišný.

3.1.2 **Prohlášení obviněného o spáchání skutku**

Další podmínka, která je rozdílná oproti PZTS, spočívá v prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro nějž je stíhán. Toto prohlášení není doznáním se k trestnému činu a vztahuje se pouze na rozhodnutí upustit od dalšího TS, pokud bude narovnání schváleno. Z tohoto důvodu není tedy třeba, aby se obviněný v rámci prohlášení o spáchání skutku podrobněji vyjadřoval k jednotlivým skutkovým okolnostem, prohlášení obviněného nezahrnuje ani právní

⁸⁰ § 309 TR

⁸¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. listopadu 2003, sp. zn. 4 Tz 156/2003

kvalifikaci skutku. Oproti PZTS, kdy je doznání obsaženo ve výpovědi dle § 91 a násl. TŘ, u narovnání je prohlášení o spáchání skutku obsaženo ve výsledku dle § 310 odst. 1 TŘ. K prohlášení totiž nelze v případě, kdy ke schválení narovnání nedojde, přihlížet v dalším řízení jako k důkazu, což je stanoveno i v § 314 TŘ. Prohlášení obviněného nelze považovat za jeho doznání viny, kdy tento postup je plně v souladu s článkem 6 odst. 2 EÚLP. Prohlášení obviněného musí být také učiněno výslovně a způsobem nevzbuzujícím pochyb o projevené vůli. Dále je třeba rozlišovat prohlášení obviněného o spáchání skutku a jeho udělení souhlasu s užitím narovnání, ačkoliv k oběma úkonům může dojít při jednom výsledku. Ani v tomto případě nesmí být obviněný OČTŘ a ani např. mediátorem či probačním úředníkem k učinění prohlášení nikterak donucován.⁸²

3.1.3 Náhrada škody a vydání bezdůvodného obohacení

Podmínku náhrady škody považuji za stěžejní v rámci smyslu a účelu institutu narovnání, neboť se jedná o nezbytné vyrovnání se obviněného s poškozeným v rámci urovnání konfliktního vztahu mezi nimi. Tuto podmínku může obviněný splnit celkem třemi způsoby, přičemž není vyloučeno, aby je zkombinoval. Těmito způsoby jsou přímá úhrada způsobené škody poškozenému, učinění jiných potřebných úkonů k její úhradě nebo jiné odčinění újmy způsobené trestným činem. Je patrné, že oproti PZTS chybí možnost uzavření dohody o náhradě škody, kdy toto přičítám především rozdílné povaze rozhodnutí o schválení narovnání, kdy na rozdíl od rozhodnutí o PZTS, které je rozhodnutím mezitímním a na plnění dohody o náhradě škody obviněným je v rámci ZD „dohlíženo“, je rozhodnutí o schválení narovnání rozhodnutím konečným a OČTŘ by již neměly možnost nikterak ovlivnit plnění dohody o náhradě škody ze strany obviněného. Uzavření dohody o náhradě škody není však úplně vyloučeno ani v rámci institutu narovnání za předpokladu, že uzavřená dohoda bude zajištěna některým z institutů k tomuto určených dle NOZ.⁸³

Prvním způsobem náhrady škody je tedy přímá úhrada, a to v jejím celém rozsahu buď v penězích, nebo uvedením v předchozí stav. Dochází však i k případům, kdy se obviněný a poškozený dohodnou, že obviněný poskytne vyšší, avšak přiměřené plnění, než je skutečná zjištěná výše škody. Myslím si, že se jedná o určitý vstřícný krok obviněného směrem k poškozenému, v rámci odstranění mu způsobené újmy. V těchto případech si však státní zástupce a soud musí v rámci výsledku obviněného a poškozeného ověřit, zda k takové dohodě mezi poškozeným a obviněným došlo dobrovolně. Pokud by však byla uhrazená částka na

⁸² SOTOLÁŘ: *Alternativní řešení...*, s. 92 – 93.

⁸³ VANTUCH: *Trestní řízení...*, s. 860.

náhradu škody výrazně převyšovala způsobenou škodu, mohl by to být důvod pro neschválení narovnání ze strany státního zástupce či soudu.

Dalším způsobem spočívajícím v učinění potřebných úkonů k náhradě škody bude typicky nahlášení vzniku škody jako pojistné události pojišťovně a poskytnutí potřebné součinnosti. Tento způsob je také totožný jako v rámci PZTS, proto bych k podrobnějšímu rozboru této problematiky odkázala na příslušnou podkapitolu v rámci PZTS.

Konečně pro případy, kdy je trestným činem způsobena nemajetková újma, přichází v úvahu poslední způsob náhrady škody, a to jiné odčinění újmy způsobené trestným činem. Toto bude vhodné zejména v případech trestného činu pomluvy dle § 184 TZ či porušování domovní svobody dle § 178 TZ, kde přichází v úvahu například omluva jako forma satisfakce vůči poškozenému. Jak jsem již zmínila v podkapitole pojednávající o náhradě škody v rámci PZTS, myslím si, že v případech, kdy se jedná o trestné činy, které ve své povaze představují konflikt mezi obviněným a poškozeným a dochází tu k nemajetkové újmě, tak v těchto případech by mělo přicházet v úvahu pouze užití narovnání, nikoliv PZTS.

Co se týče vydání bezdůvodného obohacení, principy budou obdobné jako při náhradě škody, a proto bych chtěla opět odkázat na příslušnou podkapitolu v rámci PZTS.

3.1.4 Složení peněžité částky na pomoc obětem trestné činnosti

Tato podmínka prošla podstatnou změnou, neboť dle právní úpravy účinné do 1. 9. 2012 musel obviněný dle tehdejšího § 312 TŘ složit peněžní částku určenou konkrétnímu adresátovi k obecně prospěšným účelům, kdy z této částky musel obviněný určit nejméně 50 % státu na pomoc obětem trestné činnosti. Dle důvodové zprávy k zákonu č. 193/2012 Sb. se poskytnutí částky na obecně prospěšné účely však jevílo jako problematické zejména z důvodu, že bylo obtížné určit obecně prospěšné účely, pro které má být tato částka poskytnuta.⁸⁴

Splnění podmínky spočívá ve složení přiměřené částky na účet státního zastupitelství či soudu. Z podstaty této podmínky vyplývá, že se jedná v podstatě o sankční prostředek, který je podobný trestu, protože však není v rámci schválení narovnání rozhodováno o vině a trestu a trest nemůže být uložen, představuje tato podmínka určitou kompenzaci sloužící k naplnění účelu trestního řízení.⁸⁵ Částka by neměla být zcela nepřiměřená závažnosti spáchaného přečinu. Určení výše částky může být často obtížné, a ačkoliv má být státní zástupce či soudce nestranný a nezasahovat do jednání obviněného s poškozeným, ztotožňuji se s názorem,⁸⁶ že by bylo vhodné, aby v případě, kdy si není obviněný jistý, zda je částka, kterou určil na tyto účely, přiměřená, mohl

⁸⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 193/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

⁸⁵ ŠÁMAL: *Trestní řád...*, s. 3522.

⁸⁶ ZŮBEK: *Úvaha k institutu...*, s. 3 – 4.

obrátit na státního zástupce či později soudce, který by mu své stanovisko ohledně přiměřené výše alespoň naznačil. Myslím si totiž, že by bylo nežádoucí, kdyby nedošlo ke schválení narovnání pouze z důvodu, že státní zástupce či soudce nepovažuje složenou peněžitou částku za přiměřenou a dostačující, tím spíše, když v těchto případech nemusí svoje negativní rozhodnutí odůvodňovat. Podmínka složení peněžité částky se však obecně jeví jako nejvíce problematická, a to zejména z důvodu, že je považována za porušující princip faktické rovnosti dle LZPS, neboť užití narovnání se tu nabízí především solventnějším obviněným, kteří mají prostředky, z nichž mohou tuto částku na pomoc obětem trestné činnosti složit.⁸⁷ Dle mého názoru tomu tak úplně není, neboť i v rámci narovnání se posuzují osobní a majetkové poměry obviněného, proto by složená peněžitá částka měla být posuzována vzhledem ke každému konkrétnímu obviněnému. Dalším problematickým aspektem je bezesporu skutečnost, že se podmínka složení peněžité částky na pomoc obětem trestné činnosti objevuje i v rámci rozhodnutí o PZTS dle § 307 odst. 2 TR. V zakotvení této podmínky v rámci PZTS spatřuji snahu o rozšíření případů, v nichž bude docházet k použití PZTS, nicméně jak jsem již zmínila v příslušné podkapitole u PZTS, v situaci, kdy je institut narovnání v praxi tak málo používaný, považuji tento postup zákonodárce, který ještě stírá rozdíly mezi oběma instituty, za nevhodný. Jistým řešením by například dle Ščerby⁸⁸ mohlo být vypuštění této podmínky u institutu narovnání, neboť její zajištění je pro OČTŘ pracné a administrativně náročné, tudíž by poté byl institut narovnání založen „pouze“ na nahrazení škody poškozeného a dosažení souhlasu s narovnáním. S tímto názorem se ztotožňuji, neboť primární problém institutu narovnání spatřuji v jeho náročnosti spočívající v množství formálních podmínek, navíc za situace, kdy stejnou podmínku obsahuje druhý z odklonů, který je v praxi mnohem využívanější. Myslím si, že i bez podmínky složení částky na pomoc obětem činnosti bude institut narovnání v souladu s jeho samotnou podstatou, totiž uspořádání konfliktních vztahů mezi obviněným a poškozeným, když právě podmínku složení peněžité částky sama spíše vnímám jako projev určité trestní represe ze strany státu za spáchaný přečin, který je s ohledem na podstatu tohoto institutu navíc.

3.1.5 Souhlas obviněného a poškozeného

Podmínka souhlasu obviněného a poškozeného se schválením narovnání je odlišná od obdobné podmínky u PZTS, které nevyžaduje souhlas poškozeného s aplikací PZTS. Tento rozdílný požadavek přičítám zejména specifickému účelu narovnání, který spočívá v narovnání trestným činem narušených vztahů mezi obviněným a poškozeným, což si lze jen stěží představit za situace, kdy by s tímto postupem poškozený nesouhlasil. Zejména s ohledem na tuto

---

⁸⁷ ZŮBEK: *Úvaha k institutu...*, s. 6.

⁸⁸ ŠČERBA: *Alternativní tresty...*, s. 103.

podmínku bude hrát v mnohých případech významnou roli práce mediátorů. Stejně jako u prohlášení viny musí být souhlas obviněného a poškozeného učiněn způsobem, který nevzbuzuje pochybnosti o tom, že byl dán svobodně. Co se týče osoby poškozeného, je v rámci narovnání určité omezení okruhu poškozených, neboť dle § 310a TŘ nepřísluší práva poškozeného tomu, na koho pouze přešel nárok na náhrady škody či vydání bezdůvodného obohacení, tedy právním nástupcům poškozeného. Schválení narovnání nebude tedy možné v případech, kdy poškozený zemřel či zanikl a souhlas s narovnáním nedal předtím. Je však třeba odlišovat situaci, kdy trestným činem dojde k usmrcení poškozeného. Pozůstalým pak vznikne samostatný a originární nárok na náhradu nemajetkové újmy vzniklé úmrtím poškozeného dle § 2959 zákona č. 89/2012 Sb.,⁸⁹ kdy v tomto případě se pozůstalí po zemřelém stávají sami poškozenými dle § 43 odst. 1 TŘ a mohou proti obviněnému uplatnit v trestním řízení náhradu škody dle § 43 odst. 3 TŘ, a tedy jim náleží i práva dle § 309 a 311 TŘ, neboť uvedené nároky na ně nepřechází po usmrcené osobě dle § 310a TŘ, ale jsou jejich vlastními nároky.⁹⁰ Pokud bude poškozených více, musí dát souhlas s užitím narovnání každý z nich. Co se týče právnických osob, je v současné právní úpravě možné, aby bylo použito narovnání i v jejich případě. Souhlas za ně budou dávat příslušné oprávněné osoby dle § 34 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob,⁹¹ je však namístě se zamyslet, zda v takovém případě dochází k naplnění účelu narovnání a zda není v případě právnických osob vhodnější použít jiný postup.⁹²

3.1.6 Dostačující způsob vyřízení věci

Obdobně jako u PZTS přistoupí státní zástupce nebo soudce ke schválení narovnání pouze za situace, kdy takový způsob vyřízení věci považuje za dostatečný. Kritéria, která při tom zvažuje, jsou povaha a závažnost činu, míra dotčení veřejného zájmu a osoba obviněného a jeho osobní a majetkové poměry. Všechna tato kritéria musí být zvažována v každém konkrétním případě zvlášť. Co se týče kritéria povahy a závažnosti činu, bude se jednat o všechny významné skutečnosti přicházející v úvahu, jimiž jsou zejména význam chráněného zájmu dotčený činem, způsob provedení činu, jeho následky, okolnostmi, za nichž byl spáchán, přitěžující či polehčující okolnosti, míra zavinění, pohnutka, záměr atd. V rámci úvahy o vhodnosti použití narovnání bude hrát významnou roli i povaha činu, který byl spáchán, neboť v případech, kdy bude mít trestný čin charakter konfliktu mezi obviněným a poškozeným, bude použití narovnání vhodné. Míra dotčení veřejného zájmu představuje tzv. neurčitý právní pojem, protože není v zákoně definována. Obecně však musí být posuzována s ohledem na povahu spáchaného trestného činu,

⁸⁹ zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. srpna 2007, sp. zn. 4 Tz 63/2007

⁹¹ zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů

⁹² ŠČERBA: *Alternativní tresty...*, s. 77 – 78.

nebot' různé skutkové podstaty se dotýkají veřejného zájmu rozdílně. Opět se zřetelem na smysl narovnání lze říci, že čím méně bude dotčen veřejný zájem, tím spíše bude možné rozhodnout o narovnání. Kritérium osoby obviněného je nutné nehodnotit izolovaně, ale i s přihlédnutím ke spáchanému skutku. Významné bude i to, zda se jedná o mladistvého pachatele, osobu blízkou věku mladistvých, dosud netrestanou, recidivistu atd. Konečně kritérium osobních a majetkových poměrů obviněného je významným, ale nemělo by být nadhodnocovaným kritériem, neboť by to mohlo vést k nerovnosti osob před zákonem. Je posuzováno zejména z důvodu hlediska obviněného jako objektu působení při použití narovnání. Právě z hlediska tohoto kritéria bude použití narovnání působit u každého obviněného nestejně. Posuzováno bude například jeho sociální a pracovní zařazení, finanční a výdělkové poměry, vyživovací povinnosti apod. K osobním a majetkovým poměrům státní zástupce či soud přihlédnou také v souvislosti s hodnocením přiměřenosti složené částky na pomoc obětem trestné činnosti.⁹³ Je patrné, že kritéria jsou velmi podobná kritériím u PZTS.

3.2 Řízení o narovnání

Řízení o schválení narovnání je oproti PZTS specifické v tom, že tu absentuje dvoufázovost rozhodování. Rozhodnutí o schválení narovnání je tedy konečné, není ukládána ZD, v níž by se měl obviněný osvědčit, proto toto rozhodnutí obsahuje kromě výroku o použití narovnání i výrok o zastavení TS, kdy právní mocí usnesení o schválení narovnání je TS obviněného zastaveno.

3.2.1 Způsob rozhodování

Rozhodnutí o schválení narovnání má formu usnesení.⁹⁴ Od 1. 1. 2002 může o schválení narovnání rozhodnout jak soud, tak v přípravném řízení státní zástupce. Dle právní úpravy před novelou č. 265/2001 Sb. mohl v přípravném řízení o schválení narovnání rozhodnout pouze soud na návrh státního zástupce. Argumentem pro tento postup byla skutečnost, že rozhodnutí o schválení narovnání je rozhodnutím konečným, nezvratitelným, na rozdíl od rozhodnutí o PZTS, které státní zástupce v přípravném řízení mohl učinit.⁹⁵ Důvodová zpráva⁹⁶ k výše zmíněnému zákonu č. 265/2001 Sb. však uvádí, že pro toto pojetí nebyl žádný důvod s odkazem na srovnatelné zahraniční právní úpravy, kde v přípravném řízení mohou státní zástupci rozhodovat o schválení narovnání, přičemž si od této změny slibovala urychlení vyřizování věcí před soudy.

⁹³ MUSIL: *Kurs trestního...*, s. 850 – 851.

⁹⁴ § 119 odst. 1 TŘ

⁹⁵ VANTUCH, Pavel. Narovnání v trestním řízení a právo na obhajobu. *Právní rozhledy*, 1998, č. 8, s. 400.

⁹⁶ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Pokud k rozhodnutí o schválení narovnáání nedejde v přípravném řízení, bude o něm rozhodovat soud, který tak může učinit po přezkoumání obžaloby dle § 188 odst. 1 písm. f) TŘ, v hlavním líčení dle § 223a odst. 1 TŘ či mimo hlavní líčení dle § 231 odst. 1 TŘ. Po novele č. 193/2012 Sb. je možné takto rozhodnout i ve stádiu řízení o odvolání dle § 257 odst. 1 písm. d) TŘ. Stejně jako u rozhodování o PZTS se bude nejčastěji konat řízení před samosoudcem, kdy se předběžné projednání obžaloby nekoná, samosoudce však podanou obžalobu či návrh na potrestání přezkoumá z hledisek uvedených v § 181 odst. 1 TŘ a § 186 TŘ a dle § 314c odst. 1 písm. a) TŘ může učinit i rozhodnutí o schválení narovnáání.

Před rozhodnutím o schválení narovnáání musí státní zástupce či soud vyslechnout obviněného i poškozeného. Podstatou těchto výsledků je ověření skutečností důležitých pro rozhodnutí, ale i to, zda souhlas stran se schválením narovnáání nebyl učiněn pod nátlakem. Dle § 310 odst. 2 TŘ musí být obviněný i poškozený před výsledkem poučení o svých právech a podstatě institutu narovnáání, tedy že v případě schválení narovnáání nebude trestní věc projednáána v hlavním líčení v rámci řádného procesu, ale bude odkloněna a ukončena usnesením o schválení narovnáání a zastavením TS. Co se týče obviněného, bude poučen o svých právech dle § 33 odst. 1 TŘ, přičemž samotný výslech má povahu vyjádření se obviněného k věci, zjištění základních skutkových okolností, z nichž vyplývá, že obviněný uznává spáchání skutku, jakým způsobem se dohodl s poškozeným, zda si je vědom, že se vzdává práva na řádný proces, jakým způsobem uhradil škodu, jakou částku složil na účet soudu či státního zastupitelství určenou na pomoc obětem trestné činnosti, zda tak činí dobrovolně a zda souhlasí s případným schválením narovnáání. V žádném případě se neprovádí dokazování ke zjištění skutkového stavu.⁹⁷ Poškozený bude poučen o svých právech dle § 43 TŘ, kdy výslech bude především směřovat na zjištění, zda byl jeho souhlas s narovnááním učiněn dobrovolně, dále zda akceptuje kroky, které učinil obviněný ohledně újmy mu způsobené trestným činem, a zda je považuje za dostačující a zda si je vědom následků rozhodnutí o schválení narovnáání. Poškozený se v rámci výsledku může také vyjádřit k dostatečnosti poskytnuté částky určené na pomoc obětem trestné činnosti ze strany obviněného.⁹⁸ Jak jsem již uvedla výše, pokud bude na straně obviněného či poškozeného právnická osoba, bude vyslechnut její statutární zástupce či jiná osoba oprávněná za ni jednat.

Požadavek výsledku jak obviněného, tak poškozeného, je rozdílný oproti PZTS, který předpokládá pouze výslech obviněného. Názory odborné veřejnosti jsou na tuto problematiku

---

⁹⁷ VANTUCH: *Trestní řízení...*, s. 863.

⁹⁸ ROZUM, Jan a kol. *Výzkum institutu narovnáání*. 1. vydání. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1999. s. 66.

různé. Dle Lichnovského⁹⁹ by mohl být tento požadavek výsledku účastníků řízení zrušen, neboť státní zástupce či soudce bude mít informace, které jsou předmětem výsledku k dispozici ve spise. S tímto souhlasí i Zůbek¹⁰⁰, který dodává, že v praxi v podstatě nedochází ani k případům, kdy by byla dohoda mezi stranami uzavřena v tísní nebo bez svobodné vůle, dále však upozorňuje, že by měla být zachována zvýšená opatrnost, a tedy i povinnost výsledku účastníků řízení v případech, kdy poškozený, který utrpěl škodu, její náhradu nepožaduje nebo dosud nevyjádřil svoje stanovisko. Opačný názor prezentuje například Palovský¹⁰¹, dle kterého by měl být požadavek obligatorního výsledku účastníků řízení zachován. Dle mého názoru není obligatorní výsledek obou účastníků řízení spolu se speciálním poučením poškozeného o jeho právech v řízení o narovnání příliš vhodný, zejména s ohledem na absenci tohoto požadavku u institutu PZTS. Myslím si, že výsledek obou účastníků jako takový má své opodstatnění především v povaze rozhodnutí o schválení narovnání, kdy je toto rozhodnutí konečné a definitivní na rozdíl od rozhodnutí o PZTS. Avšak tyto další požadavky kladené na OČTŘ mohou hrát svoji roli při úvaze o vyřízení věci pomocí narovnání, kdy se tyto orgány přikloní spíše k procesně jednoduššímu řešení, a to PZTS. Navíc se ztotožňuji s výše uvedenými názory, že rozhodující orgány mají potřebné informace nezbytné pro rozhodnutí o schválení narovnání ve spise. Vzhledem k tomu, že je institut narovnání v praxi tak málo využíván, spatřuji obligatorní výsledek obou účastníků řízení za nadbytečný a přikláním se spíše k názoru, že by měl být zrušen.

3.2.2 Náležitosti rozhodnutí

Usnesení o schválení narovnání obsahuje dva výroky, prvním z nich je výrok o schválení narovnání, který musí kromě obecných náležitostí rozhodnutí dle § 134 TŘ obsahovat i specifické obsahové náležitosti stanovené v § 311 TŘ. Jsou jimi popis skutku, jehož se narovnání týká, jeho právní posouzení, obsah narovnání zahrnující výši uhrazené škody nebo škody, k jejíž úhradě byly provedeny potřebné úkony, rozsah bezdůvodného obohacení, který byl vydán nebo k jehož vydání byly provedeny potřebné úkony, případně způsob jiného odčinění způsobené újmy, dále peněžitá částka určená na pomoc obětem trestné činnosti. Druhý je výrok o zastavení TS pro skutek, v němž je spatřován přečin, jehož se narovnání týká.¹⁰² Jak jsem již zmínila, je usnesení o schválení narovnání rozhodnutím definitivním, konečným, které představuje překážku věci rozhodnuté pro tentýž skutek dle § 11 odst. 1 písm. f) TŘ. Usnesení o schválení narovnání musí

⁹⁹ LICHNOVSKÝ, Vladimír. Možnosti zlepšení právní úpravy odklonů v trestním řízení v souvislosti s připravovanou rekonstrukcí trestního řádu: In JELÍNEK, Jiří (ed.). *Alternativní řešení trestních věcí*. Praha: Leges, 2015, s. 144.

¹⁰⁰ ZŮBEK: *Úvaha k institutu...*, s. 6.

¹⁰¹ PALOVSKÝ, Tomáš. Odklony v trestním řízení a reforma trestního procesu: In KOTÁSEK, Josef (ed.). *Days of Public Law / Dny veřejného práva. Sborník příspěvků z mezinárodní konference*. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2007. s. 817.

¹⁰² ROZUM: *Výzkum institutu...*, s. 86.

být i odůvodněno. Z odůvodnění by mělo být patrné, že byly splněny všechny podmínky pro schválení narovnání, dále zda bylo a jak bylo přihlédnuto k povaze a závažnosti činu, k míře, jakou byl činem dotčen veřejný zájem, k osobě obviněného a jeho osobním a majetkovým poměrům, ke škodě, způsobu a popřípadě rozsahu, v jakém byla uhrazena či vydáno bezdůvodné obohacení, a konečně nesmí chybět i úvaha o posouzení přiměřenosti poskytnuté peněžité částky na pomoc obětem trestné činnosti. V případě negativního rozhodnutí o schválení narovnání nemusí tento postup rozhodující orgán nijak odůvodňovat.¹⁰³ Dle mého názoru je toto problematické, neboť se stranám nedostává určité zpětné vazby, zejména s ohledem na důvody, proč k rozhodnutí o schválení narovnání nedošlo, a není také zřejmé, proč ve kterém konkrétním případě nebylo kladně rozhodnuto. Rozhodnutí musí také obsahovat poučení o opravném prostředku, jímž je v tomto případě stížnost dle § 309 odst. 2 TŘ, kde bude uvedeno, v jaké lhůtě, u kterého orgánu a které osoby jsou oprávněny ji podat, dále také orgán, který o ní bude rozhodovat.

Rozhodnutí o schválení narovnání se dle § 313 TŘ eviduje v rejstříku trestů jako skutečnost významná pro trestní řízení.

3.2.3 Opravné prostředky

Obdobně jako u PZTS lze i v rámci narovnání podat řádné a mimořádné opravné prostředky. Co se týče řádného opravného prostředku, dle § 309 odst. 2 TŘ může podat obviněný, poškozený a v případě, kdy rozhoduje o schválení narovnání soud, tak státní zástupce stížnost. Stížnost má odkladný účinek, což znamená, že dokud nebude o opravném prostředku rozhodnuto, nenabude rozhodnutí o schválení narovnání právní moci.

Po nabytí právní moci bude možné podat proti rozhodnutí o schválení narovnání mimořádné opravné prostředky. V případě, že bude o schválení narovnání rozhodovat soud ve druhém stupni, bude dle § 265a odst. 2 písm. g) TŘ možné podat proti takovému rozhodnutí dovolání. Dovolání bude moci podat obviněný prostřednictvím svého obhájce a nejvyšší státní zástupce, a to ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí, přičemž rozhodovat o něm bude vždy NS.

Proti rozhodnutí o schválení narovnání je přípustné podat i stížnost pro porušení zákona dle § 266 odst. 1 TŘ, shledá – li ministr spravedlnosti důvody k takovému postupu, tedy, že rozhodnutím byl porušen zákon nebo bylo učiněno na základě vadného postupu řízení. O stížnosti pro porušení zákona rozhodne opět NS.

Konečně v případě, kdy vyšly najevo skutečnosti nebo důkazy soudu dříve neznámé, které by mohly samy o sobě nebo ve spojení se skutečnostmi a důkazy známými již dříve vést k závěru,

¹⁰³ SOTOLÁŘ: *Alternativní řešení...*, s. 88.

že důvody k takovému rozhodnutí tu nebyly, je možné podat návrh na obnovu řízení dle § 277 TŘ, neboť pravomocné usnesení soudu nebo státního zástupce o schválení narovnání je ve výčtu rozhodnutí, u kterých je možné se domáhat obnovy řízení. V případě vyhovění návrhu na obnovu řízení se bude pokračovat v řízení.

3.3 Odložení věci po schválení narovnání

Novela TŘ č. 283/2004 Sb. umožnila použít institut i v rámci zkráceného přípravného řízení, kdy státní zástupce může dle § 179c odst. 2 písm. g) TŘ odložit věc po schválení narovnání. Na rozdíl od podmíněného odložení návrhu na potrestání neobsahuje institut odložení věci po schválení narovnání v rámci právní úpravy zkráceného přípravného řízení žádné ustanovení, přičemž zákon odkazuje na obdobné použití § 309 a násl. TŘ. Jedná se v podstatě o shodné podmínky jako při schválení narovnání, rozdílem bude okruh trestných činů, u kterých je možné tento postup použít, s ohledem na skutečnost, že se jedná o zkrácené přípravné řízení, kdy se bude jednat pouze o trestné činy, za něž zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí nepřevyšující pět let. Dalším rozdílem bude skutečnost, že oproti schválení narovnání, které se týká obviněného, v rámci zkráceného přípravného řízení se jedná o podezřelého.

4 Exkurz do slovenské právní úpravy

Poměrně nedávno došlo na Slovensku k rekonstrukci trestního práva, když 1. ledna 2006 nabyl účinnosti zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon a zákon č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok (dále jen Tr.por.). Jedním z cílů nové slovenské trestněprocesní úpravy bylo zjednodušení a zefektivnění trestního řízení, individualizace trestního postihu, zapojení poškozeného do řešení trestních věcí a snaha o eliminaci nápadu trestních věcí na soud a potřeby rozhodovat v hlavním líčení.¹⁰⁴ Odklony jsou ve slovenském trestním řádu upraveny ve druhé části, druhé hlavě, pátém dílu týkajícím se rozhodnutí v přípravném řízení. Jsou jimi PZTS, smír, které byly upraveny i v rámci trestního řádu účinného do 31. 12. 2005, přičemž novým trestním řádem byly zavedeny i další instituty, kterými jsou PZTS spolupracujícího obviněného a dohoda o vině a trestu. Stejně jako v české právní úpravě je tento postup fakultativní.¹⁰⁵ Ze slovenské právní úpravy je patrně odlišné zařazení institutů v rámci Tr.por. Jak jsem již zmínila výše, odklony jsou zařazeny v dílu Rozhodování v přípravném řízení, zatímco v díle 7 části čtvrté Tr.por. nazvaným Zvláštní způsoby trestního řízení (v němž jsou odklony zařazeny v rámci českého TR) je upraven trestní příkaz, řízení proti mladistvému (slovenský právní řád nemá speciální zákon ve smyslu ZSVM), řízení před samosoudcem a řízení proti uprchlému. Z důvodu vymezení a kategorizace odklonů v Kapitole 1 se nebudu v následující části zabývat institutem dohody o vině a trestu a trestním příkazem, neboť ten zařazuji do jednoho z alternativních vyřízení trestních věcí, nikoliv do odklonů v užším smyslu. Slovenská právní úprava je do značné míry podobná naší právní úpravě, nicméně určité odlišnosti obsahuje, proto si myslím, že v období před přijetím nového trestního řádu může být toto srovnání prospěšné.

4.1 Podmíněné zastavení trestního stíhání

Institut PZTS byl do slovenské právní úpravy zaveden zákonem č. 247/1994 Z. z. účinným od 1. října 1994. V rámci právní úpravy po rekonstrukci trestního procesu došlo k několika změnám. Podstatou PZTS je dočasné zastavení TS, které bude definitivně ukončené v případě, že se obviněný osvědčí ve ZD. Jedná se tedy o mezitímní, dočasné rozhodnutí sui generis. Aby mohla být trestní věc vyřízena tímto způsobem, je nutné, aby bylo kumulativně splněno několik podmínek. Musí se jednat o přečin, kdy horní hranice trestní sazby nepřevyšuje pět let, dále obviněný s PZTS souhlasí a učiní prohlášení o spáchání skutku, pro který je stíhán. Obviněný musí také nahradit škodu nebo uzavřít dohodu s poškozeným o její náhradě, popřípadě

¹⁰⁴ ZEMAN, Štefan. Vývoj aplikácie vybraných odklonov a alternativnych trestov v Slovenskej republike. *Trestněprávní revue*. 2016, č. 7-8, s. 176.

¹⁰⁵ BARTOŠOVÁ, Lýdia. Rozsah dokazovania pri využití odklonov v prípravnom konaní. *Trestněprávní revue*, 2007, č. 5, s. 124.

učiní jiná potřebná opatření k její náhradě a prokurátor považuje vyřízení věci tímto způsobem za dostatečné.

Za zmínku stojí podmínka spočívající v prohlášení obviněného o spáchání skutku. Tato podmínka je odlišná oproti české právní úpravě, dle které je třeba doznání obviněného. Prohlášení obviněného o spáchání skutku bylo do slovenské právní úpravy PZTS zavedeno rekodifikací trestního procesu, a to především z důvodu sjednocení výkladu s ohledem na institut smíru a odstranění nejasností mezi pojmy prohlášení o spáchání skutku a doznání se k trestnému činu, ke kterým v aplikační praxi docházelo.¹⁰⁶ Ani splnění všech těchto podmínek nebude znamenat použití PZTS, pokud se bude jednat o některý z případů stanovených v § 216 odst. 6 Tr.por., dle kterého nelze rozhodnout o PZTS v případech, kdy byla trestným činem způsobena smrt, trestní stíhání je vedeno pro korupci nebo trestní stíhání se vede proti veřejnému činiteli nebo zahraničnímu veřejnému činiteli pro čin spáchaný v souvislosti s výkonem jejich pravomoci a v rámci jejich zodpovědnosti. Tato právní úprava je opodstatněná především vysokou mírou zásahu do veřejného zájmu a závažností uvedených činů.¹⁰⁷ Vynětí činů, jimiž byla způsobena smrt, je do značné míry opodstatněné, neboť se jedná o situaci, která je dle mého názoru natolik závažná, že by vyřízení věci PZTS mohlo být skutečně nedostatečné. Nicméně i tady si lze představit případy, kdy by tomu tak úplně být nemuselo, ač se jedná o případy velmi hraniční. Mohlo by to být například v rámci trestných činů způsobených v dopravě, kdy řidič přehlédne chodce, který mu vběhne do vozovky mimo přechod pro chodce a řidič nestihne zareagovat. V takovém případě, kdy je zřejmé poměrně vysoké spoluzavinění poškozeného, bych si dokázala představit vyřešit věc odklonem (samozřejmě s přihlédnutím k okolnostem případu a osobě obviněného, které by musely hovořit v jeho prospěch). Proto ani v tomhle případě nepovažuji takové parciální vyloučení za úplně nejvhodnější. Co se však týče dvou dalších případů vyloučení možnosti použít PZTS, považuji takové jejich zakotvení za nevhodné. Ztotožňuji se s názorem,¹⁰⁸ že snahou zákonodárce mohlo být v těchto případech spíše vyhnout se negativním ohlasům ze strany veřejnosti, která by mohla ve vyřízení těchto věcí PZTS spatřovat určitý protekcionalismus a snahy vcelku jednoduše vyřídit věc bez větší újmy pro obviněné. Jsou tu totiž jiné mechanismy, jak vyloučit určité trestné činy z možnosti aplikace PZTS v případě, že je zákonodárce považuje za natolik závažné a zasahující veřejný zájem, kdy tento způsob spočívá ve zvýšení horní hranice trestní sazby nad pět let, čímž by nedošlo k naplnění podmínky přečinu pro možnost užití PZTS.

---

¹⁰⁶ KLÁTIK, Jaroslav. Podmienkové zastavenie trestného stíhania – alternatívny spôsob riešenia trestnej věci. *Justičná revue*, 2007, č. 1, s. 33.

¹⁰⁷ ŽILINKA, Maroš, Podmienkové zastavenie trestného stíhania po rekodifikaci slovenského trestného procesu. *Státní zastupitelství*, 2012, č. 3, s. 15.

¹⁰⁸ ŠČERBA: *Alternativní tresty...*, s. 132 – 135.

O PZTS rozhoduje v přípravném řízení prokurátor dle § 216 odst. 1 Tr.por., ale i soud v rámci přezkoumání obžaloby dle § 241 odst. 1 písm. g) Tr.por. či v rámci hlavního líčení dle § 282 odst. 1 Tr.por. nebo mimo něj dle § 290 odst. 5 Tr.por. Rozhodnout o PZTS lze i v odvolacím řízení dle § 320 odst. 1 písm. b) Tr.por. V rámci rozhodnutí o PZTS je rozhodováno usnesením, ve kterém je stanovena ZD, a to v rozmezí jednoho až pěti let. Oproti české právní úpravě je tedy stanovena ZD jednotně, avšak je tomu tak až po rekodifikaci slovenského trestního procesu.¹⁰⁹ V případě, že obviněný ve ZD neosvědčí, je pokračováno v trestním řízení, v opačném případě je vydáno druhé usnesení, a to o zastavení TS. V případě, že takové rozhodnutí nebude vydáno ani po dvou letech po uplynutí ZD, nastává fikce osvědčení se. Proti usnesení o PZTS může podat obviněný a prokurátor, pokud rozhodl o PZTS soud stížnost, která má odkladný účinek. Stížnost může podat i poškozený, kromě situace, kdy o PZTS rozhodoval soud v rámci přezkoumání obžaloby dle § 241 odst. 1 písm. g) Tr.por.

4.2 Podmíněné zastavení trestního stíhání spolupracujícího obviněného

Institut PZTS spolupracujícího je součástí slovenského trestního řádu od 1. 1. 2006. Je to tedy jeden z institutů, který se objevil až v rámci rekodifikace trestního práva. Podstatou tohoto odklonu je formální dohoda mezi obviněným a prokurátorem, kdy za poskytnutí důkazně relevantních informací, na základě kterých dojde k objasnění určitých druhů trestné činnosti a usvědčení jejich pachatelů, bude obviněnému poskytnuta jako protislužba ze strany státu výhoda dočasné beztrestnosti, na kterou by jinak neměl nárok.¹¹⁰ Jedná se tedy o jakousi „odměnu“ pro obviněné, kteří se sice podílejí na páčání závažných forem trestné činnosti a organizovaného zločinu, nicméně významně přispějí k jejich objasnění. Co se týče tohoto typu odklonu vzhledem k ostatním, je patrné, že jeho smyslem není zlepšení postavení a odškodnění poškozených, neboť je jim v rámci tohoto institutu ponechána pouze možnost podat stížnost proti rozhodnutí o PZTS, kdy podmínky dle § 218 a násl. Tr.por. nezahrnují žádnou povinnost k náhradě škody k osobám poškozených. S ohledem na tuto skutečnost nespátřuji v tomto institutu prvky restorativní justice. Smyslem tohoto institutu je především zájem společnosti na usvědčení pachatelů určitých druhů trestné činnosti v případech, kde tento zájem převyšuje zájem na trestním stíhání obviněného. Z hlediska smyslu a účelu je tedy sporné, zda se jedná o odklon, nicméně užitím tohoto typu odklonu dochází k odklonění od standardního průběhu trestního řízení, přičemž TS obviněného je skončeno, aniž by došlo k vyslovení viny či uložení trestu, proto jej za odklon můžeme považovat. Co se týče druhů trestné činnosti, ke které se tento

¹⁰⁹ ŽILINKA, Maroš. K alternatívnym spôsobom vybavenia trestných věcí podľa zákona č. 301/2005 Z.z. Trestný poriadok. *Justičná revue*, 2006, č. 2, s. 201.

¹¹⁰ KLÁTIK, Jaroslav. Odklon v trestnom konaní jako prostriedok racionalizácie trestnej spravdnosti. *Právny obzor*, 2007, č. 1, s. 61.

institut vztahuje, jsou jimi dle § 218 odst. 1 Tr.por. korupce, trestný čin založení, zosnování a podporování teroristické skupiny nebo zločinu spáchaného organizovanou zločineckou či teroristickou skupinou. Spolupracující obviněný se musí významnou měrou podílet na objasnění těchto druhů trestné činnosti nebo na zjištění či usvědčení pachatelů těchto trestných činů. Jak jsem již zmínila výše, další podmínkou je skutečnost, že zájem společnosti na jejich usvědčení převyšuje zájem na TS obviněného, přičemž se nesmí jednat o organizátora, návodce či objednatele trestného činu, na jehož objasnění se podílel. V rozhodnutí o PZTS se obviněnému uloží ZD v rozmezí dvou až deseti let a zároveň povinnost plnit výše uvedené podmínky. Pokud obviněný ve ZD tyto podmínky plní, rozhodne prokurátor či soudce, že se osvědčil a jeho TS bude zastaveno. Je však třeba zmínit, že kromě PZTS spolupracujícího obviněného jakožto odklonu dle § 218 Tr.por. a násl. existuje ve slovenské právní úpravě i institut zastavení TS spolupracujícího obviněného jakožto procesní alternativa k potrestání dle § 215 odst. 3 Tr.por., kdy oba tyto instituty obsahují totožné podmínky. Dle některých názorů¹¹¹ se přímé zastavení TS použije v případech, kdy se obviněný podílí na objasnění trestné činnosti výraznou měrou, díky němu dojde k usvědčení poměrně velkého počtu pachatelů a je v rámci celého procesu velmi aktivní. K PZTS spolupracujícího obviněného pak bude docházet v případech, kdy se obviněný o objasnění páchaní této trestné činnosti nesnaží tak, jak bych mohl, kdy právě v rámci ZD by mu byla dána možnost se podílet se aktivněji, a teprve potom by bylo TS definitivně zastaveno.

4.3 Smír

Institut smíru dle § 220 a násl. Tr.por. je procesním nástrojem, který slouží k uzavření dohody mezi státem a poškozeným na jedné straně a obviněným na straně druhé, přičemž jeho primárním účelem je odstranění škodlivých následků způsobených trestným činem poškozenému, ale i společnosti, přičemž se jedná o meritorní rozhodnutí ve věci, aniž by bylo konáno standardní trestní řízení.¹¹² Základní podmínky pro schválení smíru jsou téměř stejné jako podmínky pro schválení narovnání v rámci českého TŘ. O použití smíru lze uvažovat, pokud jsou kumulativně splněny zákonné podmínky dle § 220 a násl. Tr.por. Musí se tedy jednat o přečin, jehož horní hranice trestní sazby nepřevyšuje pět let, kdy tato podmínka představuje první odchylku oproti české právní úpravě, dle které je vyžadováno, aby se jednalo o přečin bez ohledu na trestní sazbu. Dále musí poškozený a obviněný souhlasit se schválením smíru, obviněný prohlásí, že spáchal skutek, pro který je stíhán. Další podmínkou je, že obviněný musí nahradit poškozenému škodu způsobenou trestným činem nebo učinit jiná opatření k náhradě škody či jinak odstranit újmu

¹¹¹ KLÁTIK: *Podmínečné zastavenie...*, s. 37- 38.

¹¹² REPA, Ondrej. *Zákonné možnosti pre aplikáciu zmieru v trestnom konaní alebo prečo sa tento inštitút v praxi tak málo využíva. Justičná revue*, 2013, č. 5, s. 714.

vzniklou trestným činem, kdy oproti české právní úpravě tu není podmínka v podobě vydání bezdůvodného obohacení. Obviněný musí také složit na účet soudu či prokuratury peněžní sumu určenou konkrétnímu adresátovi na obecně prospěšné účely, kdy výčet adresátů je stanoven v § 224 odst. 1 Tr.por. a výše této sumy nesmí být zjevně nepřiměřená,¹¹³ přičemž minimálně 50% sumy musí obviněný určit na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti. Tato podmínka představuje další odchylku od české právní úpravy, dle které je celá částka určována na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti. A konečně prokurátor či soud musí považovat takový postup vyřízení věci za dostatečný vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného činu, míře, jakou byl činem dotčen veřejný zájem, a k osobě obviněného, jeho osobním a majetkovým poměrům. Stejně jako u PZTS dle § 216 Tr.por. nelze schválit ani smír, pokud byla trestným činem způsobena smrt, TS je vedeno pro korupci nebo se vede TS proti veřejnému činiteli nebo proti zahraničnímu veřejnému činiteli.

O schválení smíru může rozhodnout prokurátor v přípravném řízení dle § 231 písm. f) Tr.por. nebo soud v rámci přezkoumání obžaloby dle § 241 odst. 6 Tr.por., v rámci hlavního líčení dle § 282 odst. 3 tr.por. nebo mimo hlavní líčení dle § 290 odst. 5 Tr.por. Soud však nemůže rozhodnout o schválení smíru v odvolacím řízení, na rozdíl od PZTS či české právní úpravy. Dalším poměrně významným rozdílem je skutečnost, že v rámci slovenské právní úpravy není zakotven požadavek obligatorního výsledku obviněného a poškozeného, kdy k jejich výsledku dochází pouze tehdy, pokud to vyžadují okolnosti případu. Tento postup považuji za vhodnější oproti české právní úpravě. Ani podle slovenského Tr.por. nepřísluší práva poškozeného tomu, na koho přešel nárok na náhradu škody, nicméně rozdílně oproti české právní úpravě tato práva přísluší dědicům poškozeného. O schválení smíru se rozhoduje usnesením, přičemž je rozhodnuto o schválení smíru a o zastavení TS obviněného, kdy toto rozhodnutí má definitivní a konečnou povahu. Proti tomuto usnesení však dle § 215 odst. 5 Tr.por. nepřísluší podat obviněnému ani poškozenému stížnost, což je odlišné oproti české právní úpravě, kdy smysl této úpravy spatřuji v tom, že když poškozený a obviněný svobodně uzavřeli dohodu, na základě níž došlo k urovnání vztahů mezi, tak není třeba, aby měli k dispozici prostředek, jímž by mohli tento postup ještě zvrátit. Myslím si však, že česká právní úprava je vhodnější a oba tito účastníci by měli mít právo podat stížnost proti schválení narovnání v souladu s právem na spravedlivý proces dle čl. 6 odst. 1 EÚLP. V případě schválení smíru soudem, má právo podat stížnost proti tomuto usnesení prokurátor a stížnost má odkladný účinek.

---

¹¹³ Srv. KLÁTIK, Jaroslav. Zmier v trestnom konaní. *Justičná revue*, 2007, č. 12. s. 1661.

5 Rekodifikace trestního procesu a úvahy de lege ferenda

5.1 Nová úprava trestního procesu

V současné době je připravován nový trestní řád, který by měl obsahovat určité změny i v rámci institutů PZTS a narovnání. Komise pro nový trestní řád, jež zahájila svoji činnost v březnu 2014,¹¹⁴ pracuje na podobě nového trestního řádu, kdy vypracovala dokument Východiska a principy nového trestního řádu, v nichž uvádí, že úprava trestního procesu bude zpracována v souladu se schválenými věcnými záměry z roku 2004 a 2008 (dále jen Věcný záměr).¹¹⁵ Věcný záměr trestního řádu se zaměřuje především na koncepční zpracování základních otázek trestního práva procesního, přičemž bude zhodnocena účinnost dosavadních základních trestně-procesních předpisů, dále vývoj právní teorie a praxe v evropských zemích s rozvinutým demokratickým systémem a reflexe změn v ostatních oblastech práva, to vše s ohledem na vnitrostátní potřeby. Z těchto dokumentů vyplývá, že nový trestní řád by měl upravovat trestní proces jako moderní kontradiktorní trestní řízení evropského typu. Cílem bude především zrychlení trestního řízení, posílení stádia řízení před soudem na úkor přípravného řízení, zvýšení aktivity procesních stran, více chránit práva poškozeného, posílit postavení státního zástupce při výkonu dozoru v přípravném řízení, atd.

Dle autorů Věcného záměru bude právní úprava odklonů převážně převzata z dosavadní právní úpravy, nicméně několik změn se tu přece jen vyskytuje. Věcný záměr z roku 2008 počítá s těmito typy odklonů:

1. podmíněné zastavení trestního stíhání
2. podmíněné zastavené trestního stíhání s dohledem
3. narovnání

Odklony by neměly být nadále upraveny v rámci zvláštních způsobů řízení, ale ve zvláštní hlavě zvláštní části trestního řádu, neboť se jedná o zvláštní postupy řízení, které směřují ke zvláštním typům rozhodnutí v rámci běžného postupu řízení a uplatňují se ve všech stádiích nalézacího řízení. Jak je patrné výše, stávající právní úprava má být doplněna o nový typ odklonu, a tím je PZTS s dohledem. Tento typ odklonu by měl být spojením PZTS, ačkoliv s prodlouženou ZD v délce trvání tří let a s dohledem probačního úředníka. Věcný záměr uvádí, že po vzoru zahraničních úprav (zejména rakouské právní úpravy) by měl být rozšířen okruh přiměřených povinností a omezení, který bude v rámci odklonů možné uložit. Mezi ně by mohla patřit například povinnost absolvovat probační program, nenavštěvovat určité akce, opustit obydlí, ve kterém došlo ke spáchání trestné činnosti atp.

¹¹⁴ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. *Věcný záměr z roku 2004*. [online]. justice.cz. [cit. 10. prosince 2016]. Dostupné na <<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?i=33&o=23&k=4980&d=281460>>.

¹¹⁵ Tamtéž

Výraznější změnu by měl zaznamenat institut narovnání. V rámci ustanovení o narovnání by měl být upraven výčet trestných činů, které mají povahu konfliktu mezi obviněným a poškozených. Z tohoto však budou vyloučeny případy, kdy je poškozeným stát nebo územní samosprávný celek. Dle nové právní úpravy budou také výroky o schválení narovnání a o zastavení TS rozděleny zřejmě do dvou samostatných rozhodnutí tak, aby mohl obviněný v mezidobí splnit vše, k čemu se zavázal.

5.2 Úvahy de lege ferenda

Po mnou provedené analýze současné právní úpravy se budu v následujících odstavcích věnovat zamyšlení nad možným budoucím zlepšením právní úpravy těchto institutů. Právní úpravu PZTS považuji za poměrně funkční, což dokládá také počet trestních věcí vyřízených tímto způsobem,¹¹⁶ proto si myslím, že není třeba provádět nějaké rozsáhlejší změny. Myslím si však, že by mohlo dojít ke změně podmínky doznání obviněného, které se mi jeví jako problematické, zejména za předpokladu neosvědčení se ve ZD a dalšímu pokračování v TS. V rámci těchto úvah bych tedy spíše volila tuto podmínku v podobě prohlášení obviněného o spáchání skutku, tak jak tomu je v rámci institutu narovnání nebo například ve slovenské právní úpravě PZTS. Navíc jak jsem zmínila výše, ve většině případů, kdy nedojde k rozhodnutí o PZTS, bývá problém právě s podmínkou doznání obviněného, kdy se obviněný nedozná takovým způsobem, jaký je vyžadován. Věcný záměr k novému trestnímu řádu zřejmě i nadále počítá s touto podmínkou v podobě doznání, nicméně si myslím, že v tomto případě by bylo vhodné toto ještě zvážit. Rozšíření podmínek v rámci PZTS o požadavek zdržení se určité činnosti a složení peněžité částky na pomoc obětem trestné činnosti bych doplnila další možností, a to podmínkou spočívající v období trestu obecně prospěšných prací. Je však otázkou, zda jej zařadit vedle dvou výše zmíněných podmínek nebo jím spíše nenahradit podmínku složení peněžité částky na pomoc obětem trestné činnosti, kdy shodná podmínka je zakotvena u institutu narovnání. Za předpokladu, že tato podmínka zůstane u institutu narovnání zachována, se spíše přikláním k jejímu nahrazení novou podmínkou spočívající ve výkonu určité činnosti ve stanoveném rozsahu k obecně prospěšným účelům bez nároku na odměnu během zkušební doby.

Větší pozornost by měla být věnována institutu narovnání s ohledem na jeho poměrně velmi malou užívanost.¹¹⁷ Lze říci, že současná právní úprava obou těchto odklonů je velmi podobná, což je jistě jedním z důvodů tohoto stavu, proto si myslím, že bychom se v rámci nové právní úpravy měli zaměřit na to, aby byly oba instituty více použitelné, každý pro jiné situace.

---

¹¹⁶ Viz Příloha č. 1, 2, 3

¹¹⁷ Tamtéž

První změna by měla spočívat v taxativním vymezení trestných činů, u kterých bude narovnání použitelné. Tyto trestné činy by měly mít povahu konfliktu mezi obviněným a poškozeným, neboť urovnání konfliktního stavu mezi nimi je smyslem narovnání. S takovou konstrukcí okruhu trestných činů počítá i Věcný záměr. Dále bych se zaměřila na podmínku složení peněžité částky na pomoc obětem trestné činnosti, kterou považují zejména za projev trestní represe vůči obviněnému nad rámec smyslu tohoto institutu. Myslím si, že v případě, kdy by tato podmínka u narovnání zůstala, mělo by přímo u ní být výslovně stanoveno, že přiměřenost složené peněžité částky se posuzuje s ohledem na poměry obviněného. Tento postup se využívá i podle současné právní úpravy, nicméně toto měřítko není stanoveno přímo u této podmínky, čímž může být podpořen názor,¹¹⁸ že institut narovnání je pouze pro solventnější obviněné. Věcný záměr počítá s tím, že výroky o schválení narovnání a výrok o zastavení TS budou v samostatných rozhodnutích. Za této situace by možná bylo lepším řešením, kdyby byla tato podmínka zcela vypuštěna, neboť její vyřízení je poměrně pracné a náročné, a nahrazena například podmínkou vykonání obecně prospěšných prací či vykonání některé z přiměřených povinností a omezení. O definitivním zastavení TS by poté bylo rozhodnuto až podle toho, zda by obviněný obecně prospěšné práce řádně vykonával či plnil přiměřené povinnosti a omezení. Dále by bylo možné za předpokladu samostatných rozhodnutí o těchto výrocích zvažovat možnost dohody o náhradě škody či vydání bezdůvodného obohacení obviněným, kdy k zastavení TS by došlo až po splnění dohody o náhradě škody. Dále navrhuji vypustit požadavek obligatorních výsledků obviněného i poškozeného. V rámci budoucí právní úpravy bych hledala inspiraci ve slovenské právní úpravě, dle níž je výslech obou účastníků vyžadován podle okolností případu, například za situace, kdy poškozený nežádá náhradu škody, ačkoliv mu byla trestným činem způsobena.

---

¹¹⁸ ZŮBEK: *Úvaha k institutu...*, s. 6.

Závěr

Cílem mojí diplomové práce bylo podat podrobný a srozumitelný výklad o institutech PZTS a narovnání, a to pomocí analýzy jejich zákonné úpravy společně s poznatky spojenými s jejich aplikací a pomocí komparace se slovenskou právní úpravou, který jsem promítla do úvah *de lege ferenda*. Dále jsem také chtěla nastínit problémy spojené s těmito instituty, s jejich aplikací a užíváním a nastínit řešení, jak se s těmito nedostatky vypořádat. Nejdříve jsem však považovala za nezbytné zabývat se odklony v obecné rovině, jejich smyslem a účelem a jejich zařazením v právní úpravě. Na základě toho lze říci, že tyto instituty jsou vhodným prostředkem tzv. racionalizace trestní justice, kdy představují alternativní způsoby vyřízení trestních věcí oproti standardnímu trestnímu řízení, aniž by bylo rozhodováno o vině a trestu, které přispívají ke zrychlení, zefektivnění a odbřemenění trestní justice, přičemž tyto postupy jsou plně v souladu s ústavními a mezinárodními právními principy.

V rámci kapitol věnujících se PZTS a narovnání jsem se snažila analyzovat základní podmínky jejich aplikace a řízení o nich, kdy v případě zjištění toho kterého nedostatku jsem se zabývala i názory odborníků z praxe a zaujala jsem k dané problematice vlastní postoj.

U institutu PZTS je patrné, že je tento institut poměrně hodně využíván, proto je možné považovat právní úpravu za dostatečnou. Určité nedostatky však spatřuji v podmínce doznání obviněného, a to zejména v případě neosvědčení se ve ZD a v dalším pokračování v TS, kdy problémy se vyskytují v praxi i s tím, že doznání není učiněno takovým způsobem, jaký je vyžadováno. Z těchto důvodů bych se spíše inspirovala např. slovenskou právní úpravou tohoto institutu a podmínku nahradila podmínkou prohlášení obviněného o spáchání skutku. Dále považuji právní úpravu PZTS za vhodnou, nicméně by bylo možné uvažovat i o doplnění podmínek v rámci § 307 odst. 2 TŘ např. o podmínku spočívající v období trestu obecně prospěšných prací. Dle mého názoru je také vhodné zvážit, zda by nebylo lepší touto podmínkou úplně nahradit podmínku složení peněžité částky na pomoc obětem trestné činnosti, a tím snížit míru podobnosti obou institutů.

Co se týče institutu narovnání, tak po mnou provedené analýze jsem schopna odpovědět na otázku, kterou jsem si položila v úvodu této práce, a to tak, že institut narovnání v českém právním řádu nadbytečný není, neboť se jedná o institut, jehož smyslem je zejména urovnání konfliktního stavu mezi obviněným a poškozeným, kdy tento zájem převažuje nad zájmem veřejnosti k trestní represi obviněného, přičemž právě v tomto institutu je promítnuta řada prvků restorativní justice. Svojí povahou se tedy jedná o poměrně odlišný institut oproti PZTS, nicméně v důsledku jejich právní úpravy se jedná o instituty s velmi podobnou zákonnou právní úpravou a jejich rozdílnost je stále více stírána. Je však zřejmé, že právní úprava narovnání trpí některými

nedostatky, neboť je oproti institutu PZTS využíván velmi málo. Stěžejní problém spatřuji právě v přílišné podobnosti s institutem PZTS, kdy pro obviněné, ale i OČTŘ může být snazší vydat se cestou PZTS, pokud jsou splněny podmínky. Z pohledu OČTŘ toto vidím v jakési „pojistce“ vzhledem k obviněnému, kdy v rámci PZTS je rozhodování dvoufázové, TS je zastaveno až poté, kdy se obviněný ve ZD osvědčí, proto se raději přikloní k aplikaci PZTS. Naproti tomu u narovnání se jedná o jedno rozhodnutí, které je konečné, kdy tyto orgány už nemají nad obviněným žádnou kontrolu. Co se týče obviněného, pro něj může být schůdnější řešení pomocí PZTS, neboť v rámci narovnání je nutné obligatorně složit peněžitou částku na pomoc obětem trestné činnosti, což představuje vynaložení dalších nákladů navíc nad částku na náhradu škody poškozenému, což obecně PZTS neobsahuje. Vzhledem k možné budoucí právní úpravě narovnání dle Věcného záměru, kdy by i rozhodování o narovnání mělo být dvoufázové, bych tuto podmínku úplně vypustila a nahradila ji obdobou trestu obecně prospěšných prací či uložením některých přiměřených povinností a omezení, neboť vyřízení stávající podmínky složení peněžité částky je poměrně pracné a náročné. Toto řešení by bylo vhodné však pouze tehdy, pokud by podmínky dle § 307 odst. TŘ nebyly doplněny obdobou trestu obecně prospěšných prací, neboť potom by opět docházelo k připodobňování obou institutů. Tato podmínka bývá často kritizována i pro rozpor s právem na rovné zacházení zakotveným v LZPS, čímž mají být zvýhodněni solventnější obvinění. Tato kritika není dle mého názoru na místě, neboť při určování výše peněžité částky má být posuzována s ohledem na poměry obviněného. Vzhledem k tomu bych ale toto měřítko upravila výslovně v rámci této podmínky. Za další významný nedostatek považuji obligatorní požadavek výsledku obviněného i poškozeného v rámci narovnání, což u PZTS není vyžadováno, kdy institut narovnání představuje složitější a pracnější způsob. Inspiraci spatřuji ve slovenské právní úpravě, kdy výslech účastníků je vyžadován podle okolností případu, což by mohla být zejména situace, kdy poškozený nežadá náhradu škody. A konečně by bylo vhodnější v rámci narovnání stanovit okruh trestných činů, s ohledem na jeho smysl a účel, u kterých by bylo možné narovnání použít, s tímto však Věcný záměr počítá.

Závěrem bych dodala, že dle mého názoru institut narovnání v české právní úpravě své místo má, nicméně v rámci budoucí právní úpravy by měly být podmínky aplikace obou institutů stanoveny tak, aby byly aplikovatelné v rozdílných případech a nedocházelo k jejich překrývání, kdy by mělo být pamatováno na specifický smysl a účel narovnání a také na jeho zjednodušení, aby byl pro strany atraktivnější. Efektivním užíváním právní úpravy těchto institutů bude zajisté větší množství trestních věcí vyřízeno alternativním způsobem, tedy bez konání standardního

trestného řízení, což přispěje ke zrychlení a zefektivnění trestní justice a jejímu lepšímu fungování.

Příloha č. 1 - Využívání PZTS a narovnání v přípravném řízení

Rok	Zahájeno trestní stíhání	Podmíněné zastavení trestního stíhání	Narovnání
2008	73725	6764	135
2009	57514	5151	174
2010	49088	3718	148
2011	49054	3692	143
2012	42788	2967	97
2013	38400	2362	62
2014	37378	2223	57

Zdroj: MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Přehledy statistických listů z let 2008 – 2014* [online]. justice.cz [cit. 10. listopadu 2016]. Dostupné na <http://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickeho-listu.html>.

Příloha č. 2 - Využívání PZTS a narovnání ve zkráceném přípravném řízení

Rok	Sděleno podezření	Podmíněné odložení podání návrhu na potrestání	Odložení věci po schválení narovnání
2008	36685	1244	1
2009	55701	2356	9
2010	52045	1964	29
2011	53712	2124	20
2012	60415	2952	44
2013	67303	3299	55
2014	66039	3349	38

Zdroj: MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Přehledy statistických listů z let 2008 – 2014* [online]. justice.cz [cit. 10. listopadu 2016]. Dostupné na <<http://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickeho-listu.html>>.

Příloha č. 3 - Využívání PZTS a narovnání okresními soudy

Rok	Vyřízeno	Podmíněné zastavení trestního stíhání	Narovnání
2008	101277	1903	90
2009	105995	1732	87
2010	95196	1624	79
2011	94809	1709	69
2012	95365	1891	71
2013	100191	2007	79
2014	97309	2004	71

Zdroj: MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistická ročenka kriminality z let 2008 – 2014*. [online]. justice.cz [cit. 10. listopadu 2016]. Dostupné na <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>.

Seznam použitých zdrojů

a) Monografie

CÍSAŘOVÁ, Dagmar, FENYK, Jaroslav, KLOUČKOVÁ, Světlana a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Linde, 2004. 829 s.

FENYK, Jaroslav, CÍSAŘOVÁ, Dagmar, GRÍVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 928 s.

HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 1481 s.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha: Leges, 2016. 848 s.

MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. 1166 s.

ROZUM, Jan a kol. *Výzkum institutu narovnání*. 1. vydání. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1999. 162 s.

SOTOLÁŘ, Alexander; PÚRY, František; ŠÁMAL, Pavel. *Alternativní řešení trestních věcí v praxi*. Praha: C. H. Beck, 2000. 468 s.

ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KUČTA, Josef a kol. *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 1053 s.

ŠČERBA, Filip. *Doboda o vině a trestu*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012. 128 s.

ŠČERBA, Filip. *Alternativní tresty a opatření v nové právní úpravě*. 2. vydání. Praha: Leges, 2014. 464 s.

VANTUCH, Pavel. *Trestní řízení z pohledu obhajoby*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014. 1072 s.

b) Příspěvky ve sborníku

KARABEC, Zdeněk. Koncept restorativní justice. In KARABEC, Zdeněk (ed.). *Sborník příspěvků a dokumentů*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003, 146 s.

LICHNOVSKÝ, Vladimír. Možnosti zlepšení právní úpravy odklonů v trestním řízení v souvislosti s připravovanou rekodifikací trestního řádu. In JELÍNEK, Jiří (ed.). *Alternativní řešení trestních věcí*. Praha: Leges, 2015, s. 144.

PALOVSKÝ, Tomáš. Odklony v trestním řízení a reforma trestního procesu. In KOTÁSEK, Josef (ed.). *Days of Public Law / Dny veřejného práva. Sborník příspěvků z mezinárodní konference*. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2007, s. 808 - 820.

ŽATECKÁ, Eva, FRYŠTÁK, Marek. Princip restorativní justice v novém trestním zákoníku. In KOTÁSEK, Josef a kol. (ed.). *Days of Public Law*. Brno: Masarykova univerzita, 2007, s. 649 - 660.

c) Komentáře

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 6. vydání. Praha: Leges, 2016, 1280 s.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013, 1844 s.

d) Časopisecké články

BARTOŠOVÁ, Lýdia. Rozsah dokazovania pri využití odklonov v prípravnom konaní. *Trestněprávní revue*, 2007, č. 5, s. 124 – 128.

CÍSAŘOVÁ, Dagmar, ČÍŽKOVÁ, Johana. Několik poznámek k otázce narovnání jako zvláštního způsobu řízení, ratio legis a vztah k předpisům práva občanského. *Trestní právo*, 1998, č. 6, s. 9 – 13.

DRAŠTÍK, Antonín. Odklon v českém trestním procesu (de lege lata). *Časopis pro právní vědu a praxi*, 1994, č. 4, s. 187 – 193.

KLÁTIK, Jaroslav. Odklon v trestnom konaní ako prostriedok racionalizácie trestnej spravdivosti. *Právny obzor*, 2007, č. 1, s. 53 – 64.

KLÁTIK, Jaroslav. Podmienčné zastavenie trestného stíhania – alternatívny spôsob riešenia trestnej věci. *Justičná revue*, 2007, č. 1, s. 31 – 39.

KLÁTIK, Jaroslav. Zmier v trestnom konaní. *Justičná revue*, 2007, č. 12, s. 1657 – 1663.

MASOPUST ŠACHOVÁ, Petra. Alternativní neznamená restorativní aneb o co restorativní justici vlastně jde? *Trestněprávní revue*, 2016, č. 11 - 12, s. 258 - 263.

NETT, Alexander. K odklonu v trestním řízení. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 1994, č. 4, s. 171 – 179.

NEZKUSIL, Jiří. Narovnání jako forma odklonu. *Právnik*, 2007, č. 10, s. 1095 – 1109.

REPA, Ondrej. Zákonné možnosti pre aplikáciu zmieru v trestnom konaní alebo prečo sa tento inštitút v praxi tak málo využíva. *Justičná revue*, 2013, č. 5, s. 712 – 721.

RIZMAN, Stanislav a kol. K problematice zvláštních alternativních druhů trestního řízení. *Trestní právo*, 1997, č. 1, s. 4 – 8.

RIZMAN, Stanislav a kol. K problematice zvláštních alternativních druhů trestního řízení. *Trestní právo*, 1997, č. 2, s. 6 - 15.

SUCHÝ, Oldřich. Odklon v trestním řízení. *Právnické*, 1991, č. 3, s. 248 – 255.

ŠČERBA, Filip. K odklonům uplatňovaným ve zkráceném přípravném řízení. *Bulletin advokacie*, 2006, č. 5, s. 22 – 24.

ŠČERBA, Filip. Odklon jako sankční opatření. *Trestněprávní revue*, 2009, roč. 8, č. 2, s. 33 – 36.

ŠTEFLOVÁ, Jarmila. Na co si dát pozor při rozhodování o podmíněném zastavení trestního stíhání. *Státní zastupitelství*, 2011, roč. 9, č. 9, s. 30 – 33.

TERYNGEL, Jiří. K některým otázkám podmíněného zastavení trestního stíhání. *Bulletin advokacie*, 1995, č. 9, s. 23 – 30.

VANTUCH, Pavel. Podmíněné zastavení trestního stíhání a právo na obhajobu. *Právní rozhledy*, 1997, roč. 5, č. 8, s. 393 – 401.

VANTUCH, Pavel. Narovnání v trestním řízení a právo na obhajobu. *Právní rozhledy*, 1998, č. 8, s. 393 – 402.

ZEMAN, Štefan. Vývoj aplikácie vybraných odklonov a alternativnych trestov v Slovenskej republike. *Trestněprávní revue*, 2016, č. 7-8, s. 176 – 181.

ZŮBEK, Jan. Činnost orgánů činných v trestním řízení v průběhu a po skončení zkušební doby. *Trestněprávní revue*, 2014, roč. 13, č. 4, s. 81 – 87.

ZŮBEK, Jan. Úvaha k institutu narovnání a jeho budoucnosti. *Trestněprávní revue*, 2015, roč. 14, č. 1, s. 1 - 6.

ZŮBEK, Jan. Kvalifikované (zprísňené) podmínky u podmíněného zastavení trestního stíhání. *Bulletin advokacie*, 2016, č. 5, s. 15 – 18.

ŽILINKA, Maroš. K alternatívnym spôsobom vybavenia trestných vecí podľa zákona č. 301/2005 Z.z. Trestný poriadok. *Justičná revue*, 2006, č. 2, s. 199 – 203.

e) Právní předpisy

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

Sdělení č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České Republiky, ve znění pozdějších předpisů

Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

f) Judikatura

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 4. 2015, sp. zn. 4 Tdo 6/2015

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 20. 3. 1997 sp. zn. 4 To 183/97

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 7. 6. 1995 sp. zn. 3 To 360/95

Usnesení Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, ze dne 22. 1. 1996 sp. zn. 2 To 50/96

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. srpna 2001, sp. zn. 5 Tz 148/2001

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 23. 5. 1994, sp. zn. 3 To 380/94

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 25. 6. 1996, sp. zn. 4 To 424/96

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 21. 2. 1996, sp. zn. 3 To 108/96

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 11. 1994, sp. zn. 4 To 831/94

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 25. 9. 1997, sp. zn. 4 To 770/97

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. srpna 2001, sp. zn. 5 Tz 148/2001

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. listopadu 2003, sp. zn. 4 Tz 156/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. srpna 2007, sp. zn. 4 Tz 63/2007

g) Internetové zdroje

NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ ČESKÁ REPUBLIKA. *Odklony v trestním řízení*. [online]. nsz.cz [cit. 10. října 2016]. Dostupné na <<http://www.nsz.cz/index.php/cs/prubeh-rizeni-v-trestnich-a-netrestnich-vecech/odklony-v-trestnim-izeni>>.

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Přehled o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle paragrafů (odsouzených + vyřízených jinak) - paragrafy dle trestního zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb.) z roku 2015.* [online]. justice.cz [cit. 10. listopadu 2016]. Dostupné na <http://cslav.justice.cz/InfoData/servlet/FileServlet?tabulka=ccav_dokument_sestavy&sloupec=obsah_dokumentu_pdf&where=id_dokumentu=1037032&typSloupce=pdf&fileName=null>.

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Věcný záměr z roku 2004.* [online]. justice.cz. [cit. 10. prosince 2016]. Dostupné na <<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4980&d=281460>>.

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Přehledy statistických listů z let 2008 – 2014* [online]. justice.cz [cit. 10. listopadu 2016]. Dostupné na <<http://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statisticke-listu.html>>.

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistická ročenka kriminality z let 2008 – 2014.* [online]. justice.cz [cit. 10. listopadu 2016]. Dostupné na <<http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>>.

h) Jiné

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Důvodová zpráva k zákonu č. 181/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Důvodová zpráva k zákonu č. 193/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Shrnutí

Tato diplomová práce se zabývá problematikou podmíněného zastavení trestního stíhání a narovnání jako alternativami ke standardnímu trestnímu řízení. Cílem práce je pomocí analýzy současné právní úpravy zjistit, zda není institut narovnání v právní úpravě nadbytečný, popřípadě vyhodnotit nedostatky této právní úpravy a navrhnout řešení pro vyšší využití obou institutů. Práce je rozdělena do pěti kapitol, které se člení ještě do podkapitol.

Úvodní kapitola se věnuje obecně charakteristice odklonů, jejich smyslu a účelu, jejich právní úpravě v ČR a jejich vztahu k ústavněprávním zásadám a mezinárodním smlouvám. Druhá kapitola a třetí kapitola pojednávají podrobně o jednotlivých institutech. Ve čtvrté kapitole je provedena komparace se slovenskou právní úpravou, která byla vybrána pro její podobnost s českým právním řádem zejména s ohledem na společnou minulost obou zemí. V páté kapitole je nastíněna budoucí právní úprava trestního procesu dle zatím provedených legislativních prací a úvahy de lege ferenda, v rámci nichž je zhodnocena současná právní úprava a nastíněny návrhy na její možné budoucí vylepšení.

Summary

This diploma thesis deals with the issue of a Conditional Discontinuance of the Criminal Prosecution and a Settlement as the alternatives to the standard criminal procedure. The aim of this thesis is to find out if the settlement is not redundant in a legal regulation or to evaluate the imperfections and to suggest a solution how to use both institutes more frequently. It will be done by an analysis of the current law. The thesis is divided into five main chapters and then into subsections.

The introductory chapter is focused on a general characteristic of diversions, their meaning and purpose, their legal regulation in the Czech Republic and their relation to the institutional principles and the international treaties. The second and third chapter is devoted to particular institutes in detail. The fourth chapter contains the comparison between Czech and Slovak legislation which was chosen by a reason of a similarity with Czech legal regulation and common history of both countries. The last chapter deals with a future legal regulation of criminal proceeding according to a current legislation draft and de lege considerations about evaluation of the Czech legal regulation of both institutes and the suggestions of their future improvement.

Klíčová slova

Podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání, odklon, trestní stíhání, trestní řízení, přípravné řízení, státní zástupce, přečin.

Key words

Conditional discontinuance of the criminal prosecution, settlement, diversion, criminal procedure, preliminary criminal proceeding, prosecutor, misdemeanor.